

SLOVENSKI

vestnik

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 8. januar 1971

Štev. 1 (1486)

Nevarni fanali

ob začetku novega leta

Ob nobeni menjavi leta narodnostna vprašanja niso bila tako v ospredju svetovnega zanimanja kakor v zadnjih dneh starega in v prvih dneh novega leta. Proces proti Baskom v Španiji je na učinkovit način pokazal, da svet vendarle ni popolnoma brezbrizen, če gre za pomoč šibkim in brezpravnim. Saj je zanimanje širom sveta za dogodke v Burgosu prisililo vladajoče, da so spremenili svojo sodbo. Podobno so bili tudi na Srednjem vzhodu primorani, da dajo prednost razsodnosti in bojujoče se za svoje osnovne pravice ne ženejo do skrajnosti, kjer veljajo le še načela zoh za zob in glavo za glavo, po katerih se po zaslugi imperialistične politike še vedno nadaljuje vojna v Vietnamu.

Če je do nedavnega kazaio, da je vsaj v našem delu sveta otok miru, in smo bili mnenja, da se prav pri nas poraja nekak model združene Evrope, smo morali ob dogodkih v zadnjih mesecih in tednih z bridkosti ugotoviti, da imajo v preteklost usmerjene nacionalistične sile v Avstriji še vedno znaten vpliv na politično dogajanje. Le tako je razumeti, da so nemško-šovinistični krogi v deželi uspeli ob proslavi 50-letnice plebiscita zastrupiti politično ozračje, ponovno vnesti nesoglasje med naroda in torpedirati številne aktivnosti v korist mirnega sožitja v deželi in preko meja.

Koroški Slovenci pa smo nasprotno v minulem letu ob raznih priložnostih dokazali svojo zrelost in mimo vseh razočaranj svojo pripravljenost za mirno sožitje in za sporazumno reševanje odprtih vprašanj. Tako je dobljen del naše narodnostne skupnosti pri deželno- in državnozbornih volitvah izpričal svojo socialistično nastojenost in podprl stranko avstrijskega delovnega človeka v njegovi borbi za vplivno odločanje v javnem življenju. To smo storili tem laže, ker je prav ta stranka s svojim prizadevanjem za odstranitev nacionalnih napetosti in s tem, da je vzela zavednega našega človeka kot kandidata na svojo listo, tudi v praksi dokazala svoje demokratično prepričanje in ravnanje.

Z iskrenim zadovoljstvom to dejstvo ob tej priložnosti ponovno ugotavljamo; zlasti tudi zaradi tega, ker je naš poslanec tudi v deželnem zboru lahko javno izpovedal svojo narodno pripadnost in ob podpori vseh socialističnih poslancev odločno nastopil proti naklepu „ugotavljanja manjšine“, ki ga je v deželnem zboru ponovno sprožila ÖVP.

Toda ob vsem pozitivnem vrednotenju teh pomembnih pojavov ne moremo mimo tega, da tudi stranka, ki je pri zadnjih volitvah dobila absolutno večino in ima torej odločilen vpliv v deželi, očitno ni mogla preprečiti eskalacije nemškega šovinizma ob proslavi 50-letnice plebiscita, ki ni le uničil docela vse dosedanjih sadov pomirjevalne politike dežele, marveč s provokatorično zahtevo po končni likvidaciji slovenskega naroda ustvaril spet napetost in prikeljal dubove, ki grozijo zanetiti nov nevaren nacionalni spor v deželi. Da ni že dovolj eksplozivna, smo z ogorčenjem in osuplostjo kot novoletno provokacijo brali vest, da so velikovski

Kam vodi nebrzdano stopnjevanje nemškega nacionalizma?

Za res edinstven zaključek „koroškega jubilejnega leta“ je po pisanju Kleine Zeitung poskrbel občinski odbor „plebiscitnega mesta“ Velikovca: na zadnji seji v letu 1970 je pri sklepanju o počastitvi za Koroško zaslužnih osebnosti bilo govora tudi o tem, da bi postavili spomenik — Maier-Kaibitschu.

Vest o tem „podvigu“ v velikovškem občinskem odboru je udarila kot bomba v vsej demokratični javnosti, še posebno pa seveda med koroškimi Slovenci. Kdor ve, kaj vse je povezano z imenom na dosmrtno ječo obsojenega vojnega zločinca in krvnika koroških Slovencev Maier-Kaibitscha, skoraj ne more verjeti, da je kaj takega sploh mogoče. Kajti že sama misel o možnosti takega spomenika je namreč tako nezaslišana, da bi jo mogli primerjati le z najhujšimi izrodki do skrajnosti stopnjevanega nacionalizma.

Toda na Koroškem, v letu 1970, se je tudi to zgodilo. In zgodilo se je — skoraj v istem trenutku — še nekaj drugega: državno pravdnštvo je ovadbo proti Heimatdienstu oz. njegovemu glasilu „Ruf der Heimat“ zaradi javnega hujskanja na narodnostno mržnjo zavrnilo, češ da ne vidi vzroka za ukrepanje.

Kakor smo v našem listu poročali, so v skupščini SR Slovenije posamezni poslanci stavili vprašanja, kakšno je stališče izvršnega sveta do nedavnih dogodkov na Koroškem, kako misli izvršni svet reagirati nanje in kaj in kako bo izvršni svet ukrepal, da bi zagotovil spoštovanje člena 7 avstrijske državne pogodbe, ki jamči slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem obstoj in normalen razvoj. Na ta vprašanja je 28. decembra 1970 v gospodarskem zboru republiške skupščine odgovarjal član izvršnega sveta dr. Ernest Petrič. V svojem odgovoru je nedvoumno dejal, da Slovenija želi naprej razvijati sodelovanje in dobrososedske odnose s Koroško, toda „tako sodelovanje je lahko pristno le ob ustreznem odnosu do slovenskega naroda in še posebej do njegovega dela, ki živi v Avstriji“.

Odgovor člana izvršnega sveta SR Slovenije dr. Ernesta Petriča se je glasil:

Dogodki ob proslavi 50-letnice plebiscita na Koroškem so pokazali, da so v sosednjih avstrijskih deželah

občinski moške razpravljali o postavitvi spomenika vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu, ki je zakrivil veliko gorja nad našim ljudstvom, da ga je ljudsko sodišče v Celovcu obsodilo na dosmrtno ječo.

Koroški Slovenci se ob takih provokacijah sprašujemo, ali hočejo nemški šovinisti v resnici izzvati novo nacionalno vojno in ali bodo oblasti še vedno mirno dopuščale — kot v primeru Heimatdienta in njegovega glasila „Ruf der Heimat“ — nacionalističnim hujskačem svobodno izvajanje?

Naše ljudstvo je na proslavah stoletnice ljudskih taborov na Koroškem manifestiralo toliko dobre volje in široke pripravljenosti in je ob popolnem zamolčanju njegove eksistence ob priložnosti plebiscitnih proslav pokazalo toliko potrpežljivosti in razsodnosti, da take provokacije lahko prekipijo mero potrpežljivosti in sprožijo aktivnosti, ki si jih nihče ne želi. Ni namreč mogoče prezreti, da so te provokacije sprožene prav pred ljudskim štetjem in imajo zato zelo določen namen. Če že ni mogoče iz-

siliti ugotavljanja manjšine, bi nemški nacionalisti radi izvedli vsaj ljudsko štetje pod pritiskom groženj ponovne izselitve in dokončne likvidacije. To so nevarni fanali ob začetku novega leta, ki nas koroške Slovence naravnost silijo, da se v letu tridesete obletnice vstaje slovenskega naroda še posebno zavemo svoje moči in svojih pravic.

Pri tem bomo kakor doslej ohranili mirne živce in s svoje strani storili vse, da sile preteklosti ne uničijo vsega, kar je bilo v korist lepše bodočnosti storjenega v zadnjem četrt stoletju. Vodi nas upanje, da bo po zadnjem dunajskem razgovoru ob podpori vodilnih v deželi končno prišlo do rešitve odprtih vprašanj in bodo obljubam sledila tudi dejanja. Dosedanje počasno in zamudno reševanje je namreč samo voda na mlin nemškonacionalističnih hujskačev in provokatorjev. To pa — kakor kažejo zadnji dogodki — ni v korist mirnega sožitja in dobrososedskih odnosov.

Dr. Franci Zwitter
predsednik ZSO

Oba za Koroško na pragu novega desetletja nedvomno značilna dogodka ne povzročata ogorčenja le zaradi svoje sočasnosti, marveč še posebno zaradi svoje duhovne povezave. Maier-Kaibitsch je v prvi republiki kot vodja takratnega Heimatbunda odločno posegal v narodnostno politiko ter v nacistični dobi vodilno sodeloval pri fizičnem iztrebljanju koroških Slovencev; danes Heimatdienst kot naslednik Heimatbunda očitno spet uživa privilegiran položaj, ki mu dovoljuje nekaznovano kršenje veljavnih zakonov in določil mednarodne pogodbe.

Slovenci se morda tudi ob teh dogodkih ne bomo smeli razburjati! Ali gre tudi zdaj le za izzivanje pešice ekstremistov — po možnosti celo na obeh straneh!

Mislimo, da tako enostavna stvar le spet ni in se bodo končno tudi na merodajnih mestih morali zamisliti, kam vodi takšno nebrzdano stopnjevanje nemškega nacionalizma, ki meji že na poveljevanje zločinskega fašizma. Taki pojavi namreč niso sramota le navznoter, marveč močno bremenijo ugled Koroške in Avstrije tudi v mednarodni javnosti!

Ne besede, marveč dejanja

so merilo iskrene želje po dobrem sosedstvu

še vedno prisotne tiste sile, ki se niso odrekle programa velikonemškega nacionalizma in ki poskušajo ta program izvajati v politični praksi.

Kljub uspešnemu vsestranskemu sodelovanju s sosednjo Avstrijo teh sil nismo nikdar prezrli in je zato izvršni svet izkoristil vsako priložnost, da je v svojih stikih z uradnimi predstavniki Avstrije opozarjal na obstoj in dejavnost takih sil in na nevarnost, ki jo te sile pomenijo za obstoj prijateljskih odnosov v obmejnem področju.

Že maja 1969 pa je delegacija izvršnega sveta, ko je bila na obisku na Koroškem, posebej izrazila koroškim deželnim oblastem pričakovanje, da se bo zagotovilo proslavam ob 50-letnici plebiscita po-

Čudni „argumenti“

V izjavi za avstrijsko televizijo je pred nedavnim zunanjim ministrom dr. Kirchschlagger poudaril, da ima Jugoslavija, ki je podpisala avstrijsko državno pogodbo, vsekakor pravico zahtevati, da se ta pogodba izpolnjuje. To velja zlasti za člen 7, ki vsebuje določila v zaščito slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Na vprašanje, ali je Avstrija izpolnila vse določbe državne pogodbe v zvezi s slovensko manjšino, je minister odgovoril, da so jih uresničili toliko, kolikor so doslej prispevale k mirnemu sožitju med manjšino in večino. Priznal je, da še ni bilo rešeno vprašanje dvojezičnih krajevnih napisov, „zato pa da so Slovenci dobili gimnazijo, kar presega določila državne pogodbe“.

ZSO protestira

Vest o tem, da je bilo na seji velikovškega občinskega odbora med drugim govora tudi o postavitvi spomenika vojnemu zločincu in krvniku koroških Slovencev Maier-Kaibitschu, je močno razburila vso demokratično javnost, kajti že sama misel o taki nameri pomeni brezprimerno izzivanje in žalitev koroških Slovencev ter nevarno poživljanje nacionalizma in fašistične miselnosti.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem je v tej zvezi poslala deželnemu glavarju Simi naslednji protest:

Proti naklepu občinskega odbora v Velikovcu, da postavi vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu, glavnemu krivcu nasilne izselitve koroških Slovencev, spomenik, v imenu naprednih koroških Slovencev ogorčeno protestiramo, ker vidimo v njem izrazito provokacijo našega ljudstva in vse demokratične javnosti sploh in proti načrtu ogorčeno protestiramo.

Protestna brzojavka, ki jo je ZSO poslala velikovškemu županu Hospu, pa se glasi:

Naklep občinskega odbora v Velikovcu, da postavi krvniku koroških Slovencev vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu spomenik, smatramo kot izrazito provokacijo našega ljudstva in demokratične javnosti sploh in proti načrtu ogorčeno protestiramo.

mirjevalni karakter in preprečilo ekscese.

Ob prvih vestih o šovinističnih izpadih proti naši manjšini na Koroškem in drugje je bil o tem nemudoma obveščen Državni sekretariat za zunanje zadeve s prošnjo, da v ustrezni obliki intervenira pri avstrijskih oblasteh. Še odločnejšo intervencijo je izvršni svet zahteval nekaj dni kasneje, ko je bil obveščen o stališču Heimatdienta, da bo „zgodovina na Koroškem začrtala končno mejo med obema narodoma, ko eden od njiju ne bo več obstajal“, ker je tako stališče grob izpad zoper obstoj Slovencev na Koroškem, kar ne more tolerirati ne le slovenski narod in Jugoslavija, marveč tudi ne demokratične sile v Avstriji, saj je poziv Heimatdienta v bistvu poziv na kulturni genocid.

Na osnovi naših obvestil in zaradi vse večjega in upravičenega nezadovoljstva, ki so ga dogodki na Koroškem in Štajerskem sprožili v naši javnosti, je Državni sekretariat za zunanje zadeve podvil potrebne korake tako pri avstrijskem veleposlaništvu v Beogradu, kot tudi v Avstriji, kjer je naš veleposlanik obvestil predsednika avstrijske vlade g. Kreiskega in ministra za zunanje zadeve Avstrije g. Kirchschlaggerja o našem nezadovoljstvu in o reagiranju naše javnosti ob protislovenskih izpadih.

(Dalje na 8. strani)

Vsi pristrčno vabljeni na tradicionalni

20. SLOVENSKI PLES

ki bo v soboto 9. januarja 1971 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu

Sodelovali bodo:

- Beat-ansambel „Bele vrane“ iz Ljubljane
- Instrumentalni ansambel „Orig. Rožanski fantje“
- Baletni ansambel mariborske Opere

Vstopnice po 30 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu ter pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

PREDSEDNIK KAVČIČ:

Vprašanje manjšine

SESTAVNI DEL POLITIKE DOBREGA SOSEDSTVA

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič je na pragu novega leta podal za avstrijsko televizijo izjavo o odnosih z Avstrijo in poudaril:

Odnosi med Socialistično republiko Slovenijo in sosednjo Koroško ter drugimi avstrijskimi deželami so se vse doslej uspešno razvijali. Žal so nedavno tega nekateri dogodki na Koroškem in Štajerskem vrgli senco na te odnose in na plodno medsebojno sodelovanje in razumevanje. Niso mi znani vsi vzroki, ki so pripeljali do teh dogodkov. Lahko pa približem, da se v Sloveniji in Jugoslaviji ni zgodilo nič takega, kar bi dalo povod zanje.

Zato pa naša javnost ni mogla mimo pretenj, uperjenih proti slovenski manjšini v Avstriji, zavedajoč se tudi tega, da sta položaj in vloga manjšine sestavni del politike dobrega sosedstva. Trdno sem prepričan, da je takšna politika v interesu obeh držav in njihovih državljanih, zlasti še, če ti odnosi temeljijo na načelih nacionalne srpnosti, neumešavanja v notranje zadeve, popolne suverenosti in neodvisnosti, demokracije in spoštovanja ter izvajanja meddržavnih pogodb.

S tem da so se pristojne oblasti republike Avstrije, vključno koroška deželna vlada, distancirale od posameznih dogodkov in postopkov, vidimo pomemben korak k temu, da se popravijo posledice, ki bi se v negativni smislu lahko odrazile na sicer dobre in vsestransko razvijajoče se medsebojne odnose.

Pozdravljamo tudi odločitev zveznega kanclerja Bruna Kreiskega, da se neposredno pogovarja s predstavniki slovenske manjšine na Koroškem, ki je bila brez svoje krivde glavni cilj napadov ob nedavnih dogodkih. V slovenski javnosti je imel ta korak kanclerja Kreiskega zelo pozitiven odmev. Prepričan sem, da bi z neposrednimi pogovori z manjšino lahko ustvarili še plodnejše sodelovanje v bodočnosti in postopoma reševali še vsa ostala vprašanja.

Slovenska vlada je pripravljena v tem duhu odzvati se vsem pobudam in predlogom, ki bi prispevali k uresničevanju take politike. Pripravljena pa je tudi postaviti se po robu vsem poskusom, ne glede na to, s katere strani bi prihajali, ki bi bili usmerjeni proti takšni, že uveljavljeni politiki dobrega sosedstva in sodelovanja.

Tudi v prihodnje se bomo vsestransko zavzemali za nadaljnji razvoj in poglobljanje odnosov z republiko Avstrijo in posebej z njenimi sosednjimi deželami. Upam in želim, da to omogočajo in tudi zahtevajo stvarni interesi Jugoslavije in Avstrije, Slovenije in mejnih avstrijskih dežel Koroške, Štajerske in Gradišanske.

Podobno se je predsednik Kavčič izrazil v pogovoru, ki ga je imel z zastopnikom avstrijske tiskovne agencije APA. Prav tako je naglasil potrebo po dobrem sosedstvu in dejal, da v Sloveniji slej ko prej prevladuje želja, naj bi meje bile le administrativnega značaja.

„Ključni položaj v odnosih med obema deželama in državama zavzema položaj slovenske manjšine na Koroškem,“ je poudaril predsednik Kavčič. Menil je, da je bilo že marsikaj storjenega, kar pa je še treba urediti, se mora reševati na čim bolj človeški način, v duhu meddržavnih sporazumov in pogodb, v duhu demokracije, humanizma ter spoštovanja in priznavanja osnovnih človekovih pravic, med katere spadajo tudi pravice narodne manjšine do neoviranega kulturnega in duhovnega razvoja.

Odnosi med Koroško in Slovenijo so se v letu 1970 normalno in uspešno razvijali, je ugotovil Kavčič, pred nedavnim pa je na Koroškem in Štajerskem zdaj prišlo do dogodkov, ki so zasejali seme nezaupanja tako pri slovenski manjšini kot tudi v slovenski javnosti. „Na te dogodke smo morali reagirati in jih obsoditi kot nekaj, kar je naperjeno proti načelom, na katerih so doslej temeljili medsebojni odnosi.“ Žal so pri takih priložnostih neizogibna tudi posamezna pretiravanja, toda z rešitvijo odprtih problemov se tistim maloštevilnim odvzame možnost, da ribarijo v kalnem in mečejo sence na tisto, kar je pozitivnega v odnosih.

Ob koncu je predsednik Kavčič tudi v tem razgovoru poudaril, da je bilo v Sloveniji pozitivno zabeleženo, da se je koroška deželna vlada distancirala od takih dogodkov, zlasti pa, da je spet prišlo do razgovora med vlado in manjšino, kajti „vsak korak za izboljšanje in poglobitev naših odnosov s strani Avstrije bomo v Sloveniji pozitivno vzeli na znanje.“

OECD na pragu drugega desetletja

Tiho, spričo obilice dnevnih problemov od javnosti skoraj neopaženo je 14. decembra 1970 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj praznovala desetletnico ustanovitve. Znan pod kratko OECD je pred desetimi leti

nasledila doslej delujočo Organizacijo za gospodarsko sodelovanje v Evropi — OEEC. Medtem ko je imela slednja na skrbi v bistvu gospodarsko obnovo Evrope po drugi svetovni vojni, si je OECD zastavila naslednje cilje: tesno gospodarsko sode-

lovanje v svetu s ciljem, da se po tej poti doseže optimalna gospodarska rast pri finančni stabilnosti; visoka stopnja zaposlenosti in naraščajoči življenjski standard; razširitev svetovne trgovine ob upoštevanju zdrave gospodarske rasti dežel v razvoju.

pozvala, da povečajo svoja prizadevanja v pomoči deželam v razvoju in da ta prizadevanja bolj koordinirajo kot so jih doslej. Istočasno je izdelala splošni sistem carinskih preferenc za dežele v razvoju, ki bo stopil v prihodnjih tednih v veljavo.

OECD je združenje, kjer se srečujejo velike in male države. Ob neprestanem merjenju vesele se vsiljuje vprašanje: Kakšen smisel ima OECD-članstvo za male države? — Ta smisel je očiten, če upoštevamo, da so prav male države čedalje bolj odvisne od mednarodnega gospodarskega sodelovanja in da se od tega sodelovanja nikakor ne morejo in smejo izolirati. To sodelovanje se ne izčrpa z akti odstranitve carin in kontingentov, ki ga vsebuje GATT. Mednarodno prepletanje najrazličnejših interesov je daljnosežen proces in medsebojna odvisnost narodnih gospodarstev zahteva več kot vsklajanje govinske politike. Ta odvisnost nujno zahteva še koordinacijo konjunkturalne politike, valne politike ter politike na trgu delovne

Nevarnost inflacije je pri vseh članicah očitna. Kako jo preprečiti, je zadnje čase glavna in najtežja skrb OECD.

Na pragu drugega desetletja pa OECD nima le ravnokar omenjenih skrbi. Najmanj enake skrbi ji povzroča vprašanje, kako izboljšati življenjske pogoje človeka. Medtem se je namreč izkazalo, da rast narodnega produkta ni vse, da je najmanj tako važna skrb, kako spričo negativnih posledic industrializacije ohraniti zdravje prebivalstva mest in industrijskih centrov, istočasno pa omejiti razvijajoče se rušenje ravnotežja v naravi krajev, ki naj bi ostali pridržani za oaze oddiha zlasti mestnega in industrijskega prebivalstva.

Svoj delež ima OECD slej ko prej tudi na prizadevanjih za čim bolj kompleksno proučevanje mednarodne konjunkturalne politike. Na tem področju je že v preteklosti ustvarila obsežen instrumentarij za izmenjavo spoznanj in za izdelavo kolikorotliko ustreznih prognoz. Pri tem jo je vodilo spoznanje, da sta znanost in raziskovanje najpomembnejša prispevka za gospodarski razvoj in za vzdržanje konkurence v prihodnosti.

Nadalje je tudi spoznala, da je v razlikah med življenjskimi pogoji po razvitih in nerazvitih deželah nevaren politični dinamit. Zato je v skladu s svojo konvencijo članice

OD 1. 1. 1971:

Višje otroške doklade

Z začetkom tega leta so bila znova izboljšana določila o raznih dokladah, ki jih predvidevajo zakoni o socialnem zavarovanju v Avstriji.

Tako so bila izboljšana med drugim določila o tako imenovanem karentnem dopustu, ki velja za matere po porodu. Minimalni dohodek v omenjenem karentnem dopustu je bil zvišan od 500 na 645 šilingov, hkrati pa so bila bistveno izboljšana tudi tozadevna določila o družinskem dohodku.

Prav tako je bila zvišana porodniška doklada, in sicer od 1700 na 2000 šilingov, medtem ko se družinske doklade povišajo za 20 šilingov za vsakega otroka. Na podlagi teh sprememb znaša od 1. januarja tega leta otroška doklada za 1 otroka 220, za 2 otroka 500, za 3 otroke 915 in za 4 otroke 1225 šilingov; za vsakega nadaljnjega otroka pa za 340 šilingov več. Doklada za osirotelega otroka je bila prav tako zvišana na 220 šilingov.

kmetijstva, znanosti itd. Prav zaradi tega je sodelovanje malih držav v ustanovi kot je OECD potrebno. Zanj ni nadomestila. Končno ta organizacija ne deluje s špekulacijo, kot ga poznamo n. pr. pri EGS ali pri posameznih velikih državah, njeno delovanje je mirno in postopno. Njegov cilj je, kakor ob vstopu v drugo desetletje OECD lahko zabeležimo: ugačevanje protislovij ter uravnavanje stališč in gledišč na probleme narodnega in mednarodnega značaja, vse pa v prid blaginje človeštva in človeka.

Slovensko gledališče v Trstu končno dobilo uradno priznanje

Na sedežu pokrajinske uprave v Trstu so prejšnji mesec podpisali konvencijo o ustanovitvi „Slovenskega stalnega gledališča“. Konvencijo so podpisali tržaški župan inž. Marcello Spaccini, predsednik tržaške pokrajine dr. Michele Zanetti in predsednik društva „Slovensko gledališče“ prof. Josip Tavčar.

S tem aktom se je končno zaključila dolgoletna borba Slovencev v Italiji za uradno priznanje svoje najvišje kulturne ustanove — Slovenskega gledališča v Trstu, ki je dobilo zdaj ustrezen javno-pravni status in bo deležna tudi odgovarjajoče podpore iz javnih sredstev. Nova ustanova „Slovensko stalno gledališče“ je konzorcij, v katerega upravnem svetu bodo zastopani predstavniki tržaške občine in tržaške pokrajine, večino članov upravnega odbora pa bo imenovalo društvo „Slovensko gledališče“, v katerem so zastopani Slovenci vseh političnih in ideoloških skupin.

Ob podpisu konvencije je tržaška pokrajinska uprava izdala posebno tiskovno poročilo, v katerem je med drugim rečeno: „Novo ustanovljena ustanova bo tako lahko utrdila in ojačila gledališko dejavnost slovenske narodne skupnosti v Italiji, do katere so krajevne uprave večkrat izrazile spoštovanje in pohvalo v prepričanju, da taka dejavnost bogati in razvija celotno naše prebivalstvo.“

Po zadnjem občnem zboru Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu, o katerem smo poročali tudi v našem listu, je prišlo v vodstvu omenjene osrednje organizacije do nekaterih sprememb. Izvoljeni so bili člani izvršnega odbora, katerega predsednik je postal Boris Race, že prej dolga leta predsednik SKGZ. Dosedanji predsednik Gorazd Vesel pa je bil imenovan za odgovornega urednika „Primorskega dnevnika“.

JUBILEJNO ZASEDANJE ZDRUŽENIH NARODOV UPRAVIČILO ZAUPANJE V VLOGO IN MOČ SVETOVNE ORGANIZACIJE

O pomenu in zlasti o učinkovitosti OZN pri reševanju svetovnih problemov je vedno spet slišati tudi najrazličnejše kritične glasove. Taki glasovi niti niso povsem neupravičeni, saj je bila svetovna organizacija res že dostikrat brez prave možnosti, da bi bolj učinkovito posegla v dogajanja. Vendar pa so Združeni narodi tudi že dovolj prepričljivo dokazali, da igrajo pomembno vlogo v današnjem svetu, da predstavljajo silo, ki edina more in hoče človeštvu utreti pot v lepšo bodočnost.

Zaupanje v vlogo in moč svetovne organizacije je ponovno utrdilo zlasti tudi lansko jubilejno zasedanje glavne skupščine ob 25-letnici OZN. To zasedanje je po mnenju mnogih držav uspelo v vsem, kar so od njega pričakovali. Na tem zasedanju so se vse države ponovno obvezale, da bodo razvijale medsebojne odnose na temelju aktivnega miriljubnega sožitja, pri čemer ima

vsak narod pravico sam odločati o svoji usodi. Slovesno so potrdili univerzalnost in brezporojno veljavnost ciljev ter načel ustanovne listine OZN za vse države, brez kakršnihkoli izjem, ter opozorili, da kršenja teh načel ni mogoče opravičiti z ničemer. In na zaključni seji so sprejeli še deklaracijo o krepitvi mednarodne varnosti.

Pa tudi v „manjših“ konkretnih vprašanjih pomeni zadnje jubilejno zasedanje OZN pomemben korak naprej. Tako so razglasili drugo desetletje razvoja, v kateri naj bi vsaki državi v razvoju zagotovili vsaj 6-odstotno stopnjo gospodarske rasti na leto. Sprejeli so delovni program za dokončno odpravo zadnjih ostankov kolonializma in prvič se je večina članic izrekla za sprejem LR Kitajske v svetovno organizacijo, tako da politični opazovalci najkasneje za leto 1972 napovedujejo prihod pekinškega predstavnika v OZN.

Nadalje je skupščina pozitivno ocenila splošni program razorožitve in tako ustvarila temelje za bolj sistematično in hitrejšo uresničitev zamisli o jedrski in klasični razorožitvi. Ne nazadnje pa obetajo bližnje rešitve tudi sklepi, ki so bili sprejeti na primer glede položaja na Srednjem vzhodu, glede politike rasizma v Južni Afriki in glede drugih vprašanj.

V marsičem predstavljajo sklepi in zaključki jubilejnega zasedanja glavne skupščine OZN zgodovinske odločitve, ki bodo nedvomno imele velik vpliv na bodoči razvoj posameznih problemov in sploh na razvoj v svetu. Zasedanje je zelo jasno tudi pokazalo, da obstoje možnosti za politično aktivizacijo svetovne organizacije in za odločen nastop proti poskusom, da bi Združene narode spremenili v forum za razne spodrivaške nastope in propagando ali v mednarodno ustanovo, v kateri naj bi razpravljali in reševali samo

drugorazredna vprašanja, ne pa tudi probleme, kot so mir, varnost, razvoj in drugi. Na tem zasedanju namreč niso sprejeli le nekaj dokumentov, s katerimi so bila dopolnjena posamezna določila ustanovne listine, marveč so pokazali predvsem tudi na nove poti, metode in sredstva za pomoč v državnem razvoju, za boj proti kolonializmu, za uveljavitev pravic malih narodov in držav do svobode in neodvisnosti.

Zato je povsem upravičena ugotovitev, da je zasedanje glavne skupščine ob srebnem jubileju OZN znova okrepilo zaupanje v svetovno organizacijo. Je pa seveda zdaj potrebno, da se bodo vse države, ki si želijo resničnega mednarodnega sodelovanja, skupaj potrudile, da bodo sklepi jubilejnega zasedanja OZN tudi uresničeni. In še več: da bodo še naprej iskale še uspešnejše poti za reševanje najbolj perečih vprašanj današnjega sveta.

IZJAVA predstavnikov primorskih revij

Prejšnji mesec so se predstavniki primorskih revij (Idrijski razgledi, Kaplje, Mladika, Most, Obala, Srečanja in Zaliv) zbrali v Idriji za „okroglo mizo“, kjer so med drugim razpravljali o položaju zamejskih Slovencev in še posebej o dogodkih, ki so se v zadnjih tednih in mesecih minulega leta zvrstili na Tržaškem in Koroškem. Ob tej priložnosti so sprejeli tudi posebno izjavo glede koroških Slovencev ter jo poslali v objavo vsem slovenskim časnikom in revijam v Sloveniji in zamejstvu. V izdaji pravijo, da so na posvetovanju v Idriji proučili dokumentacijo o proslavi 50-letnice koroškega plebiscita, nato pa poudarjajo:

„Predstavniki sedmih primorskih revij ugotavljajo, da se je omenjeno slavje razvijalo v šovinističnem duhu, izzivanje pa zadobiva vse drugačen pomen, ker so celovškemu praznovanju predsedovali predsednik avstrijske republike, predsednik vlade in predsednik koroške dežele.

Tako početje je žaljivo za slovensko narodno skupnost, ki živi v Avstriji, in hkrati nasprotno duhu novega evropskega sporazumevanja, da pri tem sploh ne omenimo ozračja dobrega sosedstva, ki naj bi ustvarilo nove oblike sožitja na italijansko slovenski in slovensko avstrijski meji.

Predstavniki primorskih revij protestirajo proti takemu obnavljanju nacističnega duha in zahtevajo, da se odnosi med matično republiko in avstrijskimi oblastmi razvijajo na podlagi pravnih norm, mednarodnih dogovorov in v duhu tistega protifašističnega boja, ki je leta 1945 premagal nacizem.

Predstavniki primorskih revij opozarjajo evropsko javnost na ravnanje avstrijske republike, ki se je s 7. členom državne pogodbe 1955. leta obvezala, da bo spoštovala pravice slovenske narodne skupnosti, zdaj pa ne samo, da njihovih pravic ne spoštuje, temveč celo uprizarja šovinistična slavlja na obmejnem etnično mešanem ozemlju, tako rekoč pred vrati republike Slovenije in Jugoslavije.

Mariborsko srečanje

Pred nedavnim sta Slavistično društvo in pododbor Društva prijateljev Slovenije v Mariboru priredila srečanje mariborske mladine s kulturnimi delavci in pisatelji iz Trsta in Koroške. Slovensko koroško književnost so predstavili pisatelj Florijan Lipusch in Janko Messner ter pesnik Andrej Kokot, o trenutnem položaju Slovencev v Italiji in o njihovem kulturnem delovanju pa je spregovorila tržaška profesorica Marija Pirjevec.

Slovenska skupščina o odnosih z Avstrijo

Na seji dne 24. 12. 1970 je komisija za vprašanja mednarodnih odnosov republiške skupščine SR Slovenije razpravljala o avstrijsko-jugoslovanskih odnosih. Poročal je jugoslovanski veleposlanik v Avstriji Mitja Vošnjak, sodelovala pa sta tudi jugoslovanska generalna konzula v Celovcu in Gradcu inž. Karmelo Budihna in Zdenko Dostal. Biro za informacije skupščine SRS je o tej seji objavil sporočilo, v katerem je uvodoma poudarjeno, da so dobri sosedski odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo, še posebej pa med Slovenijo in obmejnimi avstrijskimi deželami, v življenjskem interesu narodov obeh držav ter da se je z vsestranskim sodelovanjem v praksi oblikovala zamisel globljega povezovanja obmejnih pokrajin Avstrije, Italije, Jugoslavije in Madžarske. Potem pa je v sporočilu rečeno:

Glede na preteklost so bila potrebna velika obojestranska prizadevanja za ustvarjanje pogojev za sporazumevanje. Slovenija je iskreno in dejavno prispevala k skupnim naporom. Izgibala se je vsega, kar bi moglo škodovati dobremu sosedstvu. Svobodno prehajanje ljudi, blaga in idej čez odprte meje je danes vzor tudi drugim področjem v Evropi.

Komisija pa žal ugotavlja, da so znani dogodki na avstrijski strani v zadnjem času skalili odnose med državama. Taki pojavi so se dogajali tudi v preteklosti, vendar smo pričakovali, da jih bodo v okviru politike dobrih odnosov avstrijske oblasti preprečile. Pred časom pa so se razširili v taki meri, da so ogrozili sadove dolgoletnih naporov. Zaskrbnjuječe je zlasti dejstvo, da še vedno neovirano delujejo revanšistične sile, ki izvajajo stalen pritisk na slovensko manjšino in zavirajo sodelovanje z Jugoslavijo oz. Slovenijo. Ob tem nastaja vprašanje, da je vpliv ravno teh sil tisti, ki preprečuje tudi take samoumevnosti, kot je izpolnitev arhivskega sporazuma.

Negativna usmeritev se je zlasti močno izrazila v proslavljanju plebiscita tudi v protijugoslovanskem in protimanjšinskem duhu in v postavitvi spomenika v Gradcu. Ta spomenik, ki po vsebini predstavlja teritorialne pretenzije, je postavila organizacija, ki združuje voditelje nacističnega okupatorskega sistema, katerega žrtvi sta bili tako Avstrija kot Jugoslavija.

Vse to je nujno povzročilo proteste jugoslovanske in slovenske javnosti ter oblasti. Komisija je povsem podprla korake, ki jih je v zvezi s tem naredil državni sekretariat za zunanje zadeve. Ugotovila je nadalje, da je čisto normalno,

da je zlasti slovenska manjšina v Avstriji odločno reagirala; začutila je namreč, da je fizično ogrožena spricho poziva, da bo 'zgodovina na Koroškem začrtala končno mejo med obema narodoma, ko eden od njiju ne bo več obstajal'.

Komisija se je odločno zavzela za to, da je treba v obojestranskem interesu odstraniti vse, kar moti

dobre odnose. S tem v zvezi je izrazila pričakovanje, da se bodo izjave koroške deželne vlade in predsednika štajerskega deželnega zbora, zlasti pa dogovor predsednika avstrijske zvezne vlade s predstavniki manjšinskih organizacij s konkretnimi dejanji povsem uresničili in da bo duh teh izjav prodril v delovanje vseh dejavnikov, ki oblikujejo življenjske razmere manjšine in vplivajo na sodelovanje.

Komisija je razpravljala o vrsti predlogov, ki bi omogočili premostitev sedanjega stanja in poglobitev odnosov.

Narodnostne manjšine so po mnenju komisije dejavnik, ki naj povezuje sosednji državi. To vlogo lahko imajo le tedaj, če so jim priznane pravice in zagotovljen obstoj. Položaj nacionalnih manjšin je torej v sodelovanju med dvema državama načelno eden od stalno prisotnih elementov v meddržavnih odnosih.

Koroški Slovenci so z bojem proti nacizmu enakovredno pripomogli k obnovi neodvisnosti demokratične Avstrije. Zato upravičeno pričakujemo, da bo avstrijska država učinkovito ukrepala proti tradicijam germanizacije in da bo pomagala slovenskemu prebivalstvu na Koroškem in Štajerskem ter hrvaškemu na Gradiščanskem, da živi sproščeno, kot polnopravni, trajno prisotni narodnostni živelj.

Komisija je v celoti podprla izražene zahteve slovenske manjšine. Da bi realizirali pravice, za katere sta se s členom 7 državne pogodbe sporazumno dogovorili obe državi, je treba manjšini zagotoviti nemoten nacionalni napredek na znanim podedovanem ozemlju in zavreči proces asimilacije. Zlasti je treba zdaj po petnajstih letih brez odlašanja uvesti poleg nemškega tudi slovenski jezik kot uradni jezik, dvojezične napise topografskega značaja, pospešiti enakovredno vključevanje manjšine kot celote in njenih pripadnikov v javno življenje, ustrezno izpopolniti zakonodajo, da bi manjšini zagotovili pouk v materinskem jeziku ter prepovedali dejavnost organizacij, ki merijo na to, da vzamejo manjšini njen značaj in njene pravice.

Komisija je nadalje ugotovila, da je jugoslovanska, še posebej pa slovenska javnost z zanimanjem spremljala avstrijsko pozornost glede urejanja položaja nemške manjšine na Južnem Tirolskem. Pričakujemo, da bodo v istem duhu urejali tudi položaj slovenske manjšine v Avstriji.

V razpravi o gospodarskem sodelovanju — pravi sporočilo — je bila komisija mnenja, da bi bilo treba poglobiti obstoječe in poiskati nove oblike gospodarskih odnosov nasploh in še posebej ob meji. Izraženi so bili razni predlogi za poglobitev sodelovanja na gospodarskem, kulturnem in znanstvenem področju. Ob koncu pa sporočilo pravi:

Komisija je na koncu ponovno brez pridržka poudarila svojo podporo krepitevi sodelovanja, a hkrati ugotovila, da je to odvisno od obojestranske pripravljenosti. Glede na omenjene izraze želja po dobrih odnosih na avstrijski strani obstajajo po mnenju komisije dejanske možnosti, da se odločno odstranijo ovire in medsebojni odnosi še bolj poglobijo.

Občni zbor Združenja staršev

V soboto 19. decembra 1970 je bil v modri dvorani celovškega Doma glasbe redni občni zbor Združenja staršev na slovenski gimnaziji, ki se je udeležilo lepo število staršev in vzgojiteljev.

Predsednik Franc Štingler je poročal o delu združenja, ki se je v glavnem nanašalo na prizadevanja za to, da bi čim prej začeli graditi lastno poslopje za slovensko gimnazijo. Navedel je posamezne „postaje“ na dolgi poti, ki jo je bilo treba prehoditi, da je zdaj gradnja končno le zagotovljena in je s pričetkom računati letošnjo pomlad. Združenje pa je podpiralo tudi izvenšolsko delovanje dijakov; med drugim je pomagalo izvesti gimnazijski ples, prav tako je prevzelo organizacijo medsebojnega obiska slovenskih dijakov na Južnem Tirolskem in južnotirolskih srednješolcev na Koroškem.

Ravnatelj gimnazije dr. Pavle Zablatnik je občnemu zboru posredoval nekaj statističnih podatkov. Lani je slovensko gimnazijo v Celovcu zapustilo 42 abiturientov, kar je doslej največje tozadevno število. V šolskem letu 1970/71 je bilo na novo vpisanih 64 dijakov in dijakinj, tako da znaša skupno število učencev 429, od tega 213 fantov in 206 deklet; učitelj ima gimnazija zdaj 24, od tega 7 ženskih učnih moči. Zaradi obolenosti dr. Cigana poučujeta glasbo zdaj profesorja Jože Ropic in dr. Anton Feinig, učiteljica Elizabeta Arbeitstein pa je prevzela del dekliške telovadbe. Zaradi stalnega popoldanskega pouka se pojavljajo velike težave tudi glede prostih predmetov in je bila — kakor je povedal ravnatelj dr. Zablatnik — začasna rešitev dosežena s tem, da je deželni šolski svet v ta namen najel prostore v Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva in v Mohorjevi hiši.

Za novega predsednika Združenja staršev je bil izvoljen Mirko Kumer, p. d. Črčej na Blatu, ki je zagotovil, da se bo odbor tudi pod njegovim vodstvom trudil za čim prej izgradnjo poslopja slovenske gimnazije. Nadalje bo združenje omogočilo in podprlo izvenšolsko delovanje dijakov ter pomagalo z nakupom učbenikov in drugih šolskih potrebščin. Posebej se je novi predsednik zavzel za to, da bi bilo dokupljenega nekaj zemljišča k doslej le pičlo odmerjenemu šolskemu igrišču slovenske gimnazije.

Ob koncu je še arhitekt Janez Oswald obrazložil gradbeni načrt za gimnazijo. Dejal je, da je šola zasnovana kot funkcijska šola s kabinetskim poukom. Na nižji stopnji bo pouk v glavnem po razredih, na višji stopnji pa po oddelkih. Jedro šole bo nekakšen pedagoški center, ob katerem se bodo zvrstili posamezni oddelki (n. pr. za jezikoslovje, naravoslovje itd.). Šola bo po zagotovitvi arhitekta Oswalda ustrezala sedanjim in tudi bodočim vzgojnim in učnim zahtevam.

TONE SVETINA

52

UKANA

PRVA KNJIGA

„Ne vem, kaj bi bilo boljše,“ je dejal Perun, odstopil dva koraka nazaj in se obrnil tako, da je imel oba na oči. Roka mu je premaknila avtomat v bočno lego, prst pa je položil na petelina. Onadva nista prestihala kovinskega zvena.

„Tudi jaz ne vem, Perun,“ je Grabar spet začel pričevati pod vplivom cevi, ki je bila namerjena v njegov trebuh.

„Poglej naše ljudi! Zmrzujejo v snegu. Dovolj borb so prešli. Res jih ne morem žrtvovati topovskemu ognju. Brez minometov smo nemočni. Če bomo dali mir, bomo še najbolj koristili diverzantom,“ je začel ponavljati svoj prejšnji predlog v blažjem tonu.

Perun se je lomil. Kaj naj ukrene sam proti komandantu, za katerega niti ne ve, kaj namerava? Če je pošten, bodo že uredili z njim. Če je gestapovec, ga bo ustrelil, lepo pospravil in zapeljal bataljon v pogubo. Spet se je spomnil, kako je bilo v Rovtahu, ko je zapeljal četo v nemško zasedo, in je bilo polovico borcev pobitih. Sklenil je, da se bo potajil in po drugi polji odpeljal bataljon iz grape. Ostali mora z vojsko, priiti k svojim in se zavarovati. Zdaj pa so bili sami za položaji minometalcev. Po kratkem premisleku je dejal:

„Zdi se mi, da imaš prav. Komandant si in ukrepaj, kakor misliš, da bo najbolje za uspeh bataljona!“

„Torej se strinjaš z menoj, Perun?“

„Ni velike izbire,“ se je Perun zaskrbljeno nasmehnil. Grabar pa je zadovoljen dejal: „Komisar, mislim, da sva prav ukrenila. Čuvati morava borce. Predlagam, da čakamo še kakšno uro in napademo s strojnimi samo tedaj, če Nemci pridejo v zasedo. Če jih ne bo, pa se v miru umaknemo. Če bo brez strela odšel ves bataljon, bodo srečno prišli iz kotla tudi diverzanti.“

Po teh besedah je vstal piloto v tok, odpel čutarico in nagnil. „Prekleto zebe, na, Perun še ti se malo oddušaj,“ je prostodušno pomolil čutarico Perunu in zakašljaj. To je bil dogovorjeni znak, da kurir s puškinim kopitom pobije komisarja v trenutku, ko bo nagnil pijačo k ustom.

Pod kurirjevimi nogami je zaskrpal sneg in Perunu ni ušlo, da je puška spremenila ligo v njegovih rokah.

„Hvala komandant, ne bom ga, zdajle mi ni zanj,“ se je izgovoril Perun in jhu obdržal na očeh.

„Prekleto neroda kurirska,“ se je sam pri sebi jezil Grabar, ko je zamašil čutarico in si jo obesil za pas. Moral ga bo ustreliti, to pa bo stvar zapletlo, če bo kaj dolgo okleval.

Medtem ko je Grabar razmišljal o novi zvijači, ki bi odvrnila komisarjevo pozornost, so zaskrpal koraki. Iz teme je prišel namestnik komandanta s četnim komisarjem. Tudi tadva je prepričal o nesmiselnosti napada.

Načrt o takojšnji likvidaciji Peruna mu je padel v vodo, obšla ga je nevolja. Še vedno pa je bil mnenja, da mora Perun še to noč izginiti.

Napotili so se k bataljona, vendar je Perun pustil Gra-

barja in kurirja naprej, da ni imel nikogar za hrbtom. Odahnil se je šele, ko so zagledali borce na položajih. Kot sence so se zdeli Perunu njegovi ljudje. Čakali so na povelje. Niti slutiti niso, kaj se plete za njihovimi hrbti. Zgrozil se je, saj tudi sam ni vedel, kako se bo izteklo.

Izza oblaka je vzšel mesec. Svetloba se je razlila v korito med hribi in snežene planjave so se zaiskrile. Po po-bočjih temnega hribovja je zavel strupen veter. Od prvih hiš onkraj reke je prinašal veter glasove pijanega petja s tulečim pripevom: Adje, Lili Marlen. Adje, Lili Marlen, je odmevalo tudi v Grabarju, ki se je jezil na brezskrbnost Nemcev in na počasnost njihovega ukrepanja.

Čez čas se je utrgal iz teme izvidnik, iz skupine, ki je varovala bataljonski hrbet. Ves vznemirjen je poročal komandantu, da so opazili nemško kolono, ki je krenila iz naselja navzdol po dolini. Grabar se je pomiril. Dogodki so se začeli razvijati, kot si je zamislil. Dvignil je čutarico k ustom in globoko potegnil.

Oblak je zakril mesec, in v snegu ležeči bataljon je zagrnila tema. Petje je utihnilo, in v dolino je legla vznemirljiva tišina.

22

Hoja po ozkih, neskončnih, vedno enakih rovih, ki so bili včasih zelo nizki, jim je odvzela smisel za čas in orientacijo v prostoru. Predali so se rudarju-vodniku in mu zapuštali. Ko pa je njihovo iskanje prešlo določeni čas in še niso bili pod mestom, so začeli dvomiti, da so morda zašli.

Na nekem križišču je rudar postal, nekajkrat obsvetil vse luknje in nekaj časa okleval, kam bi zavil. Obstali so za njim in nevoljno mrmrali. Zaupanje v vodnika se je oma-

Primeri očitne diskriminacije

postavljajo na laž izjave o enakopravnosti Slovencev

Ravno v zadnjem času smo iz najrazličnejših strani, od uradnih in drugih predstavnikov, spet slišali veliko besed o menda „vzorno“ urejenem manjšinskem vprašanju, o „vsestranski“ enakopravnosti koroških Slovencev in še mnogo drugih podobnih zagotovil. In slišali smo še več: namreč užaljeno zavračanje utemeljenih opozoril na očitne nedostatke in konkretne primere diskriminiranja slovenskih ljudi. Vse je v najlepšem redu in kakršnikoli očitki so zato povsem neutemeljeni — tako je bilo slišati.

Vprašamo tiste gospode, ki so tako zatrjevali: Ali je res vse tako lepo v redu? Ali na Koroškem res ni primerov diskriminiranja Slovencev? In povemo tem gospodom: Vaša zagotovila so neresnična in vaše lepe besede niso v skladu z dejanji! Kajti na Koroškem se res dogajajo in se celo ponavljajo primeri očitne diskriminacije, primeri zavestnega kršenja ustavno in mednarodno zajamčene enakopravnosti avstrijskih državljanov slovenske narodnosti!

Tukaj samo eden takih primerov.

Že 2. oktobra lanskega leta smo v našem listu poročali o tem, kako je voznik poštne avtobusa na progi Borovlje—Slovenji Plajberk Franz Pesjak dne 26. septembra 1970 reagiral, ko je ena izmed potnic voznico zahtevala v slovenskem jeziku.

Isti Pesjak je podobno ravnal tudi 18. 12. 1970, ko je dve slovenski dijakinji, ki sta voznico zahtevali v slovenskem jeziku, naravnost hi-

sterično nadrl, naj govori nemško, kajti „kdor ne govori nemško, ne dobi voznice in mora torej zapustiti avtobus“. Ena izmed dijakinj se je zbalala ter se uklonila njegovi zahtevi; druga pa je vztrajala in bila zato deležna ponovnega zelo glasnega „pouka“ s strani Pesjaka, ki ji je celo velel, da mora zapustiti avtobus, ker „nima voznice“. Ko je eden od potnikov voznika opozoril, da nima pravice tako ravnati s potniki, je Pesjak znova

vzklikel, potem pa slovenski dijakinji naročil, naj koga naprosi, da mu bo njeno željo po voznici „tolmačil“ v nemškem jeziku (čeprav na tej progi vsakdo ve, da Pesjak obvlada slovenščino.)

In ta Pesjak je svoje „junaštvo“ pokazal še tretjič. Bilo je 22. 12. l. leta in prav tako na avtobusni postaji v Borovljah; razlika je bila samo v tem, da je Pesjak tokrat celo poklical „na pomoč“ policijo. Vzrok: ker se je nekaj potnikov „predrnilo“, da so voznice zahtevali v slovenskem jeziku. Pesjak jim na slovensko zahtevo ni hotel dati voznice, na pomoč poklicanim orožnikom pa je izjavil, da do tični potniki voznice nočejo kupiti. Ko so potniki zadevo pojasnili predstavnikom varnostnih oblasti, pa le-ti niso — kar bi bila njihova naloga — opozorili Pesjaka na njegovo protizakonito ravnanje, marveč so potnike pozvali, da morajo voznice zahtevati v nemškem jeziku. Šele potem, ko so potniki odločno opozorili na veljavna določila ustave in državne pogodbe, po katerih je slovenščina priznana kot drugi uradni jezik, in ko so v navzočnosti žandarjev še enkrat zahtevali voznice v slovenskem jeziku, jim jih je Pesjak končno le izročil.

Taki primeri, ki spominjajo na čase, ko je na Koroškem veljala nacistična zapoved „Kärntner sprich deutsch!“, postavljajo v čudno luč vse tiste izjave, da na Koroškem ne more biti govora o zapostavljanju Slovencev. Postavljajo na laž zagotovila, da imamo Slovenci vse pravice in da Koroška oz. Avstrija dosledno spoštuje prevzele obveznosti do manjšine. Dejstva govorijo mnogo bolj prepričljivo, kot še tako lepe besede in obljube.

Družbena ureditev pri nas je vendar takooo demokratična. Razni Pesjaki lahko „na tekočem traku“ kršijo nedvoumna zakonska določila; pristojne oblasti molčijo in ne vidijo potrebe po ukrepanju. Heimatsdienst lahko javno razglasa svojo genocidno politiko; ne najde se nihče, ki bi ukrepal v smislu zakonov, ustave in mednarodne pogodbe. Mislimo, da je tukaj premalo še tako odločno distanciranje, če se protizakonita dejavnost lahko ne moteno in ne kaznovano nadaljuje.

BILČOVŠ

Hranilnica in posojilnica v Bilčovsu je 8. decembra minulega leta imela svoj redni letni občni zbor. Kljub slabemu vremenu je predsednik Upravnega odbora lahko pozdravil lepo število zbranih zadrugnikov. Po določitvi dnevnega reda in izvolitvi zapisničarja ter overovateljev zapisnika je predsednik Upravnega odbora Miha Zablatnik podal delovno poročilo. Temu poročilu je sledilo še poročilo predsednika Nadzornega odbora Franca Štinglerja. Poročila obeh predsednikov je dopolnil poslovodja in odbornik Jože Boštjančič. Občni zbor je poročila z odobravanjem vzel na znanje. Letni zaključek za leto 1969 je na podlagi letne bilance podal odbornik Upravnega odbora Gašper Ogris Martič.

Bilčovska zadruga ima tri poslov-

ne oddelke, in sicer denarnega (vloge in posojila), blagovnega ter bencinsko črpalko odnosno trgovino z oljem in bencinom. V poslovnem letu 1969 je naša zadruga imela precej investicij, tako za popravila skladišča kot za prenovljenje zadrugne pisarne in nabavo odgovarjajoče opreme; kupila je tudi nove peči na tekoče gorivo odnosno olje. Razen tega je namestila tudi enega uslužbenca. Vsled teh investicij je zadruga imela malenkostni primanjkljaj, ki se po pokrili prihodnje leto. Občni zbor je vzel tudi to poročilo na znanje in obema odboroma izrekel zahvalo za delo in s tem razrešeno.

Občni zbor je z volitvami potrdil dosednji Upravni in Nadzorni odbor ter jima s tem izkazal svoje upanje v nadaljnje vodstvo zadruga.

Naše prosvetno društvo „Bilka“ je v novi sezoni prvič razgrnilo zaveso in na svojem odru v nedeljo 27. decembra uprizorilo lepo igro „Bele vrtnice“. Igra je zelo zahtevna, vendar so jo igralci odlično zaigrali. Mnogo ljubiteljev odrske umetnosti je obiskalo obe predstavi, posebno večerno, saj za vse obiskovalce ni bilo več prostora. Tudi tokrat obiskovalcem ni bilo žal, da so kljub snegu prišli na prireditev, ker so se igralci vsi brez izjeme potrudili in svoje vloge, kot že zapisano, res odlično odigrali. Za ta njihov trud jih je občinstvo nagradilo z navdušenim aplavzom in izražena je bila želja, da bi kmalu spet razveselili s tako lepim nastopom. — Poročati pa moramo tudi o žalostnem dogodku. Dne 12. decembra 1970 se je v Bilčovsu smrtno ponesrečila Katarina Kulnik p. d. Žegarca. V svoji hiši je tako nesrečno padla po stopnicah, da je bila na kraju nesreče mrtva. Nesrečnici je bilo 64 let. Bila je zavedna pripadnica naše narodne skupnosti, zato se je na domu in ob odprtem grobu od nje poslovil z žalostinkami pevski zbor „Bilke“. Vsem sorodnikom izrekamo naše sožalje.

ŠT. JAKOB V ROŽU

V zadnjih dneh minulega leta sta se župan Janez Gressl in občinski odbornik Albin Petschnig zglasila pri Mariji Nagele, ki je pred kratkim obhajala 92-letnico rojstva; na povabilo župana se jima je pridružil tudi šimej Martinjak. Najstarejši občanki šentjakobske občine so iskreno čestitali k njenemu življenjskemu prazniku. Župan Gressl je ob tej priložnosti spregovoril prisrčne besede priznanja in zahvale za veliko kulturno delo, ki ga je opravila Marija Nagele, ter ji izročil primerno darilo.

Marija Nagele je bila rojena pri Zofranu v Št. Petru. Bilo je pet ot-

rok in vsi so bili pevci in muzikanti. Danes so živi še štirje in najmlajša šteje že 82 let. Marija Nagele je pet desetletij opravljala službo organistke in je skozi petdeset let dan za dnem (ob nedeljah pa celo po trikrat) hodila k cerkvi na hribu, kjer je igrala na orgle in vodila cerkvene pevce. Vendar se ni omejevala zgolj na cerkveno petje, marveč je pevce učila tudi narodne in umetne pesmi ter tako veliko doprinesla h gojitvi slovenskega petja v Št. Jakobu.

Ob visokem življenjskem prazniku Mariji Nagele tudi tem potom prisrčno čestitamo z najboljšimi željami!

SELE

V nedeljo 27. decembra 1970 je pod predsedstvom župana Hermana Velika zasedal naš občinski odbor. Glavna točka te seje je bil proračun za leto 1971, ki je z izravnanimi premijami in izdatki v višini 906.000.—šilingov s strani odbora soglasno bil sprejet. K temu je župan uvodoma ugotovil, da izdatki in dolžnosti občine stalno naraščajo in da je v okviru rednega proračuna vedno težje zadovoljiti in upoštevati vse upravičene želje prebivalstva. Kljub temu pa je občinskemu odboru tudi tokrat uspelo ustvariti primeren proračun, čeprav mnogo občin iste velikosti tega niso več v stanju. Seveda je s tem v zvezi bilo potrebno dvigniti občinske dajatve oz. zemljiški davek od dosedanjih 360 na najvišji dovoljeni količnik, to je na 420 odstotkov, kar je odbor tudi soglasno sklenil. Izredni proračun pa bo občinski odbor sprejel šele, ko bo občina s strani dežele prejela odobreno podporo, ki jo potrebne občine letno dobivajo iz deželnih sredstev.

Na predlog občinskega svetnika Hribnika je odbor soglasno sklenil, da bo občina povišala socialno podporo tistim občanom, ki so le-te resnično potrebni.

Ob zaključku seje je župan Velik poročal o doseženih uspehih, ki jih je občina dosegla v minulemu letu in ob tej priložnosti vse odbornike prosil, da tudi v prihodnjem letu tako sodelujejo. Ob koncu je župan še izročil občinskemu tajniku Ferdinandu Pristovniku dekret o povišanju v inšpektorja občinskega urada. Končno je župan še vsem razdelil srečno novo leto.

PLIBERK

Načelnik orožniške postaje v Pliberku okrajni žandarmerijski inšpektor Franc Ehardt je z 31. decembrom 1970 stopil v pokoj. Tik pred upokojitvijo je od zveznega prezidenta prejel odlikovanje za svoje zasluge v poklicu.

Franz Ehardt je bil sedemnajst let komandant orožniške postaje v Pliberku. V teh letih si je v našem kraju osvojil simpatije in spoštovanje vsega prebivalstva, in to ne nazadnje zaradi svoje korektnosti tudi napram slovensko govorečim prebivalcem.

UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina:

jalo. Naposled je rudar zavil v nizek rov, ki ni bil prav nič prijazen. Za vrat se jim je usipala zemlja in ponekod so lezli naprej prav počasi, s sklonjenimi glavami. Zdaj so pogosto vpraševali, če niso morda zašli in kako bi bilo, če bi se vrnili. V glasovih je bilo že rahlo razburjenje. Napetost je naraščala z nevoljo, dokler ni Pemc kolone ustavil in jih ozmerjal. Zaupal je v vodnika, in ni ga pustil vznemirjati pri njegovi težki nalogi. Zavedal se je, da je življenje vseh v njegovih rokah.

Šli so dalje. Pred nekaj urami so zmrzovali, tu pa so se dušili od vročine. Pot jim je v curkih lil po zaprašenih obzidjih in težki tovari razstreliva so jim krivili hrbte. Pemc jih je z dokaj ostrimi besedami spet zedinil in jim vrnil izgubljeno zaupanje. Zdaj so laže prenašali blodnjo po mrčnem, vse bolj zapuščenem mrtvaškem podzemlju in spet verovali, da jih bo rudar pripeljal na cilj.

Končno so iz stranskega rova prišli v prostornejši rov in obstali. Rudar je ponosno naznanil, da so v glavnem rudniku, tik pod nemškimi kasarnami. Vsi so se oddahnili. Skrb se je kot težak kamen odvalila. Čeprav niso pričakovali nikogar, so jim roke podzvestno objemale strojnice. Potem so kmalu prišli do jaška. Delo, kjer so vsnopi luči zagledali konservirano okostje ogromne, davno izumrle živali, ogrodje črpalke Kamšt. Radovedno so si jo ogledovali, kajti razen rudarja in Pemca, ki je svoj čas delal v kočevskih rudnikih, so bili vsi pod zemljo novinci, in jim je bilo vse, kar so videli, novo in tuje.

„Gremo naprej!“ je odredil Pemc, gnan od ognja, da bi čimprej prodrl do svojega cilja in opravili. Znova so se spuščali skozi nerazumljiv sistem rovin in spet po ravnem naprej in globlje v zemljo. Rudar je opozoril, da so prišli do kraja, kjer vodi kabel do Nemcev. Omamna bližina nevarnosti jih je zbistrila in počutili so se vse bolj pripravljani. Zato so se tihotapili po stranskih rovinah in iskali kabel,

da bi pretgali zvezo s stražarji. Končno so ga našli. Ko sta Pemc in vodnik preiskovala dohod do kabla, je zahrstelo rudarju pod nogami. Krknul je. Trhla deska se mu je prelomila in zadnji hip ga je Pemc ujel za roko in ga obdržal, da ni zdrsnil v globino. Ko je zlezal na varno, se je tresel po vsem životu in ni mogel spregovoriti niti besede.

„Kaj pa je,“ so vpraševali vsi, ki so se gnetli okoli njiju,

„Spet polomija?“ se je oglasil Tušar.

„Dvesto metrov navpično do dna,“ je zajecel rudar, ki si je opomogel od strahu. Pemc pa ga je opozoril: „Beričič, pazi nase! Zlat si za nas. Brez tebe smo slepi in zaprti pogin v tem prekletem labirintu, kjer se nihče ne znajde.“

Potem so z dvojno mero previdnosti poiskali kabel. Pemc, ki se je razumel na elektriko, ga je s pomočjo Poljaka preščipnil s kleščami. Šli so naprej in v opučenih rovinah zelo pazili na trhle deske. Vse so najprej preizkusili. Potem so se spet spuščali po navpičnih rovinah, viseli na lestvicah in tiho preklinjali tavore in prah, ki se jim je usipal v oči. Utujenosti ni čutil nihče več. Preblizu so bili nevarnosti, saj so se bližali glavni strojnici. Pri tem niso vedeli, kaj so ukrenili nemški stražarji, če so ugotovili, da zveza z jamo ne deluje.

Kmalu so zaslišali tiho brnenje strojev. Blisk je pogledal na uro, manjkalo je nekaj do polnoči. Bližali so se strojnici na devetem polju in bili so skoraj tristo metrov globoko pod zemljo. Strojnica je opravljala delo za glavno električno vodno črpalko.

Nato so zagledali medlo svetlobo v rovu. Ugasili so luči in utišali korake. Za primer, če bi bili slučajno Nemci v rovu, so pripravili orožje. Ne da bi jih kdo slišal, so obstopili vrata. Pemc je pokril nemško kapo, odprl vrata, stopil z avtomatom ob boku in razsvetljuje sobo in po nemško

ukazal: „Roke kvišku, gospodje!“ Presenečeno so vstali in dvignili roke. Za njim sta stala Blisk in Tomo, prav tako z brzostrelkami. V prostoru so bili samo civilisti, pazniki in nekaj strojnikov. Pemc se je razgledal po prostrani, z belimi in rdečimi ploščicami obloženi sobici, kjer so utišano rohneli stroji. Ko je videl, da se nihče ne gane in ne upira, je dejal po slovensko: „Povejte mi, kdo je danes v rudniku.“

Povedali so, da ni nikogar od Nemcev. Ker je bila to noč od sobote na nedeljo, v rudniku ni bilo delavcev. Za njimi je vstopil rudar Ivan in se nasmešnil paznikom in strojnikom, ki so ga dobro poznali in debelo gledali. Nekateri so bili naši ljudje, ki so delali za Osvobodilno fronto. Povedal je Pemcu, da ni nihče nevaren, zato je Pemc ukazal, da lahko spustijo roke. Za rudarjem so se tudi drugi fantje nagnili v bleščeči prostor in mežikali od prevelike svetlobe ter se razgledovali kot popolni romarji v cerkvi.

Pemc je seznanil osebe, da bodo minirali vodne črpalke. Fantje so snemali težke tovore eksploziva. Bogdan je že pripravil vrvice z defonatorji. Od paznikov so zvedeli, da je skladišče polno razstreliva, zato so takoj vdrli vanj in pričeli nositi zaboje dinamita v strojnico. Pomagali so jim pazniki in strojniki, ki so si že opomogli od presenečenja nad nenadnimi nočnimi gosti. Pemc je ukazal:

„Nanosite eksploziva do zadnje patronel! Da bo pošteno vsekalo, da se bodo švabi tresli v posteljah.“ V skladišču municije so dobili tudi nekaj kolobarjev vžigalnih vrvic, ki so jih takoj uporabili in zvezali z razstrelivom.

Rudarji so jih podučili, da imajo lastne vžigalne vrvice premalo, da bi lahko z gotovostjo ušli eksploziji iz podzemlja. Se tako bodo morali pohiteti in se prebijati iz globin po bližnjicah.

Medtem ko je Bogdan s svojimi miniral glavne vodne črpalke z magljivostjo tri tisoč litrov vode na minuto, je bilo

2. KOROŠKI KULTURNI DNEVI

Zgodovinska pot in današnji položaj koroških Slovencev

Kot prvi je spregovoril na kulturnih dneh dr. Franci Zwitter o „Pravni zaščiti koroških Slovencev“. Dr. Zwitter je navezal na aktualne dogodke v zadnjem letu in nato govoril o formalno-pravni plati manjšinske zaščite koroških Slovencev. Uvodoma je omenil, da pravna zaščita ni privileg, kajti privileg dviguje posameznika ali skupino nad druge. Referent je skušal podati nato definicijo „narodnostne manjšine“, razpravljal o pravi in nepravni manjšini, se ustavil pri oblikah individualne in kolektivne zaščite narodnih manjšin, pojasnil, kdo je v Avstriji pristojen za manjšinsko zakonodajo ter naštel veljavna tožadavna avstrijska in mednarodna zaščitna določila. Nakazal je tudi primere manjšinske zakonodaje na šolskem in sodnem področju ter se ustavil pri členu 68 saintgermanske povelje, ki je pomemben za slovensko narodno skupnost na Koroškem. Ta člen govori o kulturnih prizadevanjih manjšine, ki se morajo finančno podpreti s strani države, dežele in občine. V tej zvezi je opozoril na prakso zvezne ter koroške in gradščanske deželne vlade. Predsednik ZSO je nato spregovoril o členu 7 avstrijske državne pogodbe in navrgel vprašanje, ali ta člen zahteva posebno izvedbeno zakonodajo in menil, da pri členu 7 gre v prvi vrsti za individualno manjšinsko pravo, ki pa ima tudi močne zarodke kolektivne manjšinske zaščite.

Zgodovinar dr. Janko Pleterski je govoril o plebiscitu izpred petdesetih let. Svoja raziskavanja o koroških Slovencih je že pred leti objavil v knjigi „Politična in narodna zavest na Koroškem“, ki je izšla pri Slovenski Matici v Ljubljani. Dr. Pleterski je po nadaljnjih študijah in predvsem na podlagi gradiva raznih volitev mogel še bolj jasno povedati, da so izid plebiscita na Koroškem odločili socialni demokrati, oziroma, da je bil izid plebiscita odločen, ko so se opredelili socialni demokrati. Pleterski je v referatu nakazal takisto socialno demokratske stranke v plebiscitnem času; stranka je govorila o pravici prebivalstva do samoodločbe in ne o pravici naroda do samoodločbe. Odločitev pri plebiscitu potemtakem za to stranko (in tudi za druge meščanske stranke) ni bila narodnostna odločitev. V propagandi se je socialno-demokratska stranka trudila, nevtalirizirati slovensko narodno zavest s tem, da je dajala zavednim Slovincem obljube in jamstva za obstoj. Predavatelj je v svojih izjavah premalo upošteval razvoj te stranke v zadnjih letih monarhije, ko je izgubila mnogo revolucionarne substance in postala pretežno meščanska stranka, ki je zavrla s svojim reakcionarstvom razplet srednjeevropske revolucije.

O vlogi taborskega gibanja v oblikovanju narodne zavesti koroških Slovencev je referiral dr. Janko Zerzer. Njegova izvajanja so temeljila predvsem na delih Ivana Prijatelja, Pleterskega in Vošnjaka. Morda je bila premalo prikazana povezava narodnih zahtev s socialnimi na koroških taborih; težko se bo vzdržala tudi trditev, da avstrijski vladi tabori od vsega začetka niso bili po volji. Referat o vlogi Janežiča in Mohorjeve družbe pri oblikovanju slovenskega kulturnega prostora

je prispeval dr. Reginald Vospernik. Zadržal se je predvsem pri delu Antona Janežiča.

Dr. Erich Prunč je osvetlil, kako se uporabljata termina „windisch“ in „slowenisch“ v nemškem knjižnem jeziku. Prunčeva izvajanja je dopolnila dr. Breda Pogorelec, ki je govorila o tematiki „Narečje ali knjižni jezik v drugi polovici 19. stoletja“. Prunč se je ukvarjal med drugim z vprašanjem, kdaj je dobil termin „windisch“ pejorativen prizvok. Nadalje je razpravljal o vprašanju čistosti ter o gramatični in fonološki strukturi jezika. Pogorelec je spregovorila o procesu unikalizacije knjižnega jezika, kratko omenila vlogo jezika pri oblikovanju narodnosti in povedala, da je širjenje slovenskega knjižnega jezika na Koroškem ovirala šola in admini-

1939 pojavi v statističnem materialu posebna rubrika za „vindischarski“ jezik. To rubriko oz. ta način povpraševanja je druga republika prevzela od grobarja prve republike — nacizma.

Univ. prof. Fran Zwitter je nakazal razvoj narodne zavesti v novejši zgodovini koroških Slovencev. Dejal je, da je narodna zavest v zgodovini po francoski revoluciji stalen pojav. Pri Slovencih je prišlo najprej do kulturno-prosvetnega gibanja in po letu 1848 do političnega gibanja. Na Koroškem je prihajala nacionalna iniciativa po besedah Frana Zwittera do leta 1867 iz liberalnih vrst in šele nato iz konservativnih. Predavatelj je prišel v svojih izjavah gled nemških liberalcev, glede kadra liberalcev, germanizacije in social-

Od 28. do 30. decembra 1970 so potekali v Celovcu 2. Koroški kulturni dnevi, ki jih je organiziral pripravljalni odbor obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Glavna tematika kulturnih dni se je glasila „Zgodovinska pot in današnji položaj Koroških Slovencev.“

Dr. Zerzer je uvodoma pozdravil navzoče in opomnil ob tej priložnosti na debato okoli nameravane ustanovitve znanstvenega društva, ki bi omogočalo narčno in sistematično znanstveno delo koroških Slovencev. Prorektor ljubljanske univerze prof. dr. Milčinski je izrekel pozdrave ljubljanske univerze ter poudaril, da se čuti ljubljanska univerza dolžna, podpreti znanstvena prizadevanja koroških Slovencev.

Udeležba na kulturnih dneh je bila zelo zadovoljiva. Vendar se postavlja vprašanje, kako bi mogli še bolj zaktivirati ta potencial izobraženca. V obilici predavanj so prevladovala taka z zgodovinsko tematiko. Predavanja, ki so vsebovala aktualnejšo problematiko, so takoj privedla do živahnih diskusij. Velika pomanjkljivost zadnjih kulturnih dni pa je bila v tem, da referati niso bili razmnoženi. Treba je povedati, da nekaterim predavanjem zaradi obsega podatkov ni bilo mogoče slediti; tudi naknadna publikacija te vrzeli ne more popraviti. Druga pomanjkljivost je bila v časovni namestitvi predavanj. Zjutraj je bilo napovedano prvo predavanje zelo zgodaj, vendar se je pričetek vselej znatno zavlekel. Pričetek popoldanskih predavanj pa je bil prepozno nastavljen.

V času 2. Koroških kulturnih dni je razstavljal svoja dela slikar Gustav Janusch, o čigar delu je Slovenski vestnik pred kratkim poročal.

stracija. Krazglabljal je tudi o dualističnem jezikovnem nazoru Matije Majerja in označila „spoznanje majhnosti“, ki ga je pogojila vsa diskusija o unikalizaciji knjižnega jezika kot negativno okolnost, ki je posebno učinkovala na obrobni predel slovenskega etničnega ozemlja. Tehtne pripombe k obema referatoma so dali dr. Fran Zwitter, dr. Bogo Grafenauer, dr. Zdovc in dr. Apovnik. Pri Prunčevem predavanju je motila edino uvodna pripomba, medtem ko so pri izvajanju B. Pogorelcove vmesne „nejasna pojasnila“ škodila razumevanju zahtevne problematike.

Univ. prof. Bogo Grafenauer je razpravljajal na kulturnih dneh o „Teoriji in praksi ljudskih štetij na Koroškem od sredine 19. stoletja do danes“. Primerjal je izide ljudskih štetij ob razčlenbi vprašanja po običajnem jeziku. Nakazal je hitro in nenaravno upadanje uporabe slovenskega jezika. Rekel je, da se šele

nih demokratov na Koroškem do enakih začetkov kot Pleterski v svoji že imenovani knjigi. V zvezi s poskusom formiranja slovenskega liberalizma na Koroškem v letih 1907 — 1911 je stavil zanimivo vprašanje, koga naj bi bil ta liberalni tabor zajel in previdno omenil, da se je podobno vprašanje stavilo leta 1949.

Temeljito predavanje je pripravil za zadnje kulturne dni znanstveni svetnik in sodelavec inštituta za umetnostno zgodovino pri SAZU Emilijan Cevc, ki je govoril o „likovni umetnosti v stikališču treh narodov“. Povedal je, kako so se umetnosti teh področij dopolnjevale in oplajale.

Ravnatelj inštituta za narodnostna vprašanja Drago Družkovič je menil o svojem delovnem naslovu „Slovenci v prostoru med Alpami in Jadranom“, da mnogo obeta, da je to obširna tema. Sicer pa je predavatelj dejal, da so se v zadnjem času podrle marsikatero ilu-

zije. Družkovič je uvodoma opozoril na nadregionalno sodelovanje v nacionalnem in mednarodnem merilu. Oviro takemu nadregionalnemu sodelovanju predstavlja regionalna zavest. Na Koroškem pa je ta regionalizem še posebne vrste, ker se je plemenitil z nacionalizmom. Precej prostora je referent posvetil vlogi manjšin v takem nadregionalnem sodelovanju. Citiral je razne kritike pripadnikov slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji na račun Slovencev v SRS. Ti manjšinski problemi so delno politološki in psihološko-socialnega značaja; pri vseh vprašanih nadregionalnega sodelovanja si ne moremo odmisliiti zgodovinskega razvoja in sodobnega učinkovanja zgodovine, je dejal govornik. Treba je gledati kaj ovira in kaj pospešuje sodelovanje med narodi; vprašanja nadregionalnega sodelovanja so dinamična za posameznika in za skupino ter učinkujejo dnevno-politično. Bežno je nakazal neskladja med normami (deklarativnimi izjavami) in njihovim vsakdanjim izvajanjem. Kot važno je označil referent končno tudi družbeno mentaliteto večine in manjšine, če sami bolj konkretno povemo odnos nemških sodečelanov do Slovencev in do slovenske kulture. Navrgel je vprašanje spreminjanja te negativne mentalitete in s tem vprašanje komunikacije.

Pred povsem nova vprašanja so obiskovalce kulturnih dni postavili referenti Matjaž Jeršič, Vladimir Klemenčič in Pavle Apovnik. Prostorski planer dr. Jeršič je predaval o „Vplivu odprtosti meja na čezmejne tokove treh sosednjih držav“ in v teku predavanja dokazal, kakšen pomen ima promet med obmejnimi regijami predvsem na rekreacijskem in oskrbovalnem področju. Pri jugoslovanskih potnikih igra pri tem prometu oskrbovalni namen glavno vlogo, pri prometu iz Avstrije in Italije v Jugoslavijo pa je rekreativen princip — čestokrat združen z nakupovalnim — pomembnejši. Skupen referat o prostorskem načrtovanju sta izdelala univ. prof. Vladimir Klemenčič in dr. Pavle Apovnik. Pred nedavnim je prof. Klemenčič govoril o isti tematiki v Klubu slovenskih študentov na Dunaju. Dr. Pavle Apovnik je pripravil za to predavanje pregled koroške zakonodaje prostorskega načrtovanja. Ta zakonodaja je prav v lanskem letu dosegla na Koroškem svoj višek. Kako malo smo koroški Slovenci poučeni o tej problematiki, je dokazala prav diskusija; kako usodno lahko postane prostorsko planiranje, pa je bilo razvidno iz karte, kjer je skoraj vse dvojezično ozemlje označeno kot področje rekreacije in s tem tudi praznjenja.

Ob koncu se je dr. Zerzer v imenu pripravljalnega odbora zahvalil vsem referentom in obiskovalcem kulturnih dni in izrazil upanje, da bodo tretji koroški kulturni dnevi prav tako uspešni.

-ma.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

potrebno zaminirati še pomožne črpalke v rudnikovem dnu, ki so delale z zmogljivostjo tisoč litrov na minuto.

Tušar, rudar in Tomo so se oprtali z eksplozivom in se spustili na štirinajsto polje, tristo osemdeset metrov globoko pod zemljo. Devetnajstletnemu vodji minercev so se črni lasje lepili na čelo in pot mu je v kapljah curljal z obraza, tako je hitel z delom. Ko je bil eksploziv razmeščen in vrvice pripravljene, se je sklonil in z nepopisnim užitek vzela iz žepa vžigalnik. Plamenček je zatrepetal, rudar in Tomo sta že bežala po rovih navzgor. Tušar pa je pritaknil plamen k vrvi. Ššššššš, je zašumelo in žar je že šinil navzgor. Srce mu je tolklo, kot bi razbijal s kladivom. Roke so se mu tresle, ni mogel verjeti, zato je moral polipati vrvice, če je resnično vroča. Prepričal se je in navdušen zatulil kot včasih pri igri: „Fantje, gor!“ Potem pa je skočil po jasku, kjer sta ga v temi kamina čakala tovariša že precej visoko na lestvicah.

Medtem so se v strojnici zbirali diverzanti, strojniki in pazniki. Zaboji eksploziva so mrtvo ležali ob stenah in dolge vrvice so kot speče kače ležale zvite po tleh in čakale. Z rudniškimi ljudmi so izračunali čas do izhoda in ugotovili, da bodo komaj pred eksplozijo na planem. Zato so rudarji predlagali, da bi oni vso skupino vodili po bližnjicah proti izhodu. Vedeli so za navpične rove in skrajšano pot, za katero vodnik Ivan ni vedel. Ker so bili med njimi pripadniki OF, so jim zaupali, Pemc pa jim je še zagrozil: „Če nas zapelujete, vas bomo pobili do zadnjega.“ Grožnja je bila brez potrebe, v njihovih očeh in bledeh izrazih se je zrcalil strah pred smrtjo, sami so želeli, da bi čimprej zadihali sveži zrak.

Oni trije, ki so minirali spodaj, so vsi zasopli pritekli v strojnico in naznanili, da jim pod nogami že gori. Vsa skupina je zdaj nestrpno krenila na lestvice k bližnjemu jasku. Zdaj so delali tako, kot da sedijo na gorečem sodu

smodnika. Tušar je brž preletel vrvice in se prepričal, če je vse v redu. Potem je mrzlično prižgal in se pognal za svojimi v rov, ki je vodil navzgor, ozek kot dimnik. „Gori, gori!“ je tulil. Njegov glas se je pošastno razlegal po votlinah rudniškega podzemlja.

„Samo da gori! Zdaj nas lahko vzame hudič, zastoj nas ne bo vzel,“ je pomislil Pemc in neskončno zadovoljstvo ga je obšlo. V to akcijo so mnogi dvomili, zato jo je sam vzel v roke, da bi pokazal, da ta dva tisoč Nemcev lahko preslepiš in jim miniraš rudnik pod nogami, kar je precej bolj tvegano, kot priplaziti se v Cerčno, ki ima prostih nesheto poti.

Spočiti rudarji, ki so vodili skupino po bližnjicah, so hiteli. Poleg tega niso bili tako oblečeni kot diverzanti in ne oprtani z orožjem. Strah, da jim pod nogami gori in da so nad njimi Nemci, jim je vzel vso razsodnost. Hiteli so z blazno naglico, kot bi jih že po bedrih lizal plamen. V kaminih rovih, ki so vodili navpično iz polja v polje, se je prožilo kamenje in zemlja. Padalo je spodnjim po glavah. Kleli so in zmerjali. Napetost je popustila, zdaj so samo še bežali. V tekmi s smrtjo diverzanti niso mogli dohajati rudarjev. Posebno Tušar in Ivan, ki sta bila spodaj, kjer sta prižgala, sta zaostala. Rudar se je spustil nagloblje, bil je tudi starejši, zato se je zamašil trudil, da bi dohitela prvo skupino bežečih. Ob spoznanju, da jima bodo ušli, ga je popadla groza. Tega dela labirinta rovov, ki so vodili po bližnjicah, ni poznal. Obrnil se je navzdol in se pritoževal Tušarju: „Ušli nama bodo, hudiči. Notri bova ostala.“ Svetilka gornjih je trepetala še komaj vidno kot drobna iskra nad njima. Iz teme je prižvižgal mineru kamen na glavo. Pobesnelo je tulil: „Počakajte, panikarji! Ali vidite, da ni zvezel!“ Nihče se ni zmenil za njegovo vpitje. In potem: „Ustavi jih, Pemc, porkamadona! Stoj! Stoj! Stoj! Streljal bom, če ne počakate!“ Toda njegovo vpitje je bilo kakor glas vpjo-

čega v puščavi. Luč pred njima je umrla in ostala sta sama. „Zdaj pa imava,“ je dejal rudar obupano, „to je zato, ker so spustili naprej paznike, te preplete, preležane in lene bike.“ Hitela sta navzgor. K sreči je skupina pred njima zdaj šla po vodoravnem rovu naprej, tako da sta spet zagledala drobno lučko pred seboj. Tekla sta, da jima je pojemala sapa. Šele v bližini črpalke Kamšt, kjer je bilo treba znova zažgati mine in se je prva skupina ustavila, sta jih ujela. Tu je Pemcu uspelo obvladati vodnike, ki so šli kot splašeni konji.

Vsa zasopla sta pridvela za njimi. Tušar se je raztogotil in mrožasti brki so se mu tresli. „Pobij jih, Pemc, satane panikarske, zato, ker sva bila na dnu, pa naj crkneva tukaj notri!“

Vodniki so se stiskali skupaj in ga preplašeno gledali. S težavo so ga umirili. Pemc je pomešal vodnike med diverzante, Tušar je prižgal mine in tekma s časom se je nadaljevala. Ker so šli zdaj bolj počasi, so rudarji strašili, da jih bo eksplozija pometla z lestvic. Postajali so smrtno utrujeni. Pazili so, da ni nihče zaostal. Po vodoravnem rovu, ki je vodil iz rudnika pod mesto k opuščnemu delu rudnika, so tekli. Ura se je nagibala v jutro. Kmalu so se znašli na spiralistih lestvicah, kjer so se zvečer tako uporno učili rudarskega posla. Zdaj so bili okretni in urni. Čim više so se vzpenjali, tem bolj je bliska skrbelo, kaj bo pred vhom. Zrak je postajal hladnejši. Na razgrete obraze so jim začele padati vodne kaplje. Vedeli so, da so že blizu izhodu, in to jim je vtilo zadnje moči. V roke in noge so jih že prijemale krči. V usta jim je silila grenkoba in v kotičkih ust se je že nabirala bela pena. V splašeno migetanje luči, ki je bilo podobno letu ujetih več v svetilki, je zadonela prva eksplozija na dnu rudnikovega trebuha. Zemlja je zadrtela in vroč sopuh je buhnil po rovu. Zanihali so na lestvicah in se krčevito oprijeli železa. Tišino je prebral Pemčev glas:



Otroci — vest človeštva

Iz male vasice Vinica v Beli krajini je pred dobrimi tremi leti nastopila pot v svet edinstvena akcija. Otroci tamkajšnje osnovne šole, ki se zbirajo v domačem klubu OZN, so se na mednarodno javnost obrnili s pozivom „Poslušajte nas!“. S temi besedami so viniški otroci klicali vest človeštva, ki že tisočletja kroji usodo majhnim in velikim, bogatim in revnim, razkošju in pomanjkanju, lakoti in sitosti. Poslušajte, so prosili otroci, besede vseh poštenih in zaskrbljenih ljudi na svetu in prenehajte krivično vojno. V besedi in sliki so izpovedali občutke otrok, povedali, da slišijo v duhu krik otrok, ki trpijo,

Pol za šalo pol zares

Za ročno delo Mojca ni, jezno pogleduje muco, ki na peči ves večer leži. „Dremlješ, dremlješ, predeš, predeš... ko bi vsaj še plesti znal! Ti bi pletla, jaz pa spala. Leto dni pri nas živiš, lenobo paseš — se rediš...!“

Muca se je razjezila in se plesti naučila. Medtem ko Mojca sladko spi, ji muca plete in na miš preži... Če kaj sumljivo zaškreblija, že se zmoti — pade igla ji na tla...

Kar ponoči muca splete, zjutraj Mojca spara... Preden bo njen šal gotov — bo že precej stara!

Gema Hafner

in vzdihne umirajočih. Prizanesite nam mladim — so rotili — in končajte vojno, da bo lahko sijalo sonce svobode na ves svet.

Takratna akcija je imela širok odmev po vsem svetu. In to je viniške otroke opogumilo, da so v teh mesecih sprožili novo ves svet obsegajočo akcijo, tokrat z naslovom „Pridružite se nam!“ Otroci v Vinici vedo, da niso vsi otroci sveta srečni, da v njih kipi želja po boljšem, srečnejšem jutrišnjem dnevu. Mir, edino mir lahko neusmiljeno razkolje silnice, ki težijo po zlu, človekovi moriji, ki nas v nesrečnem vzdihu jutranje zarje pahne za vselej v ubožstvo in lakoto. Ta spoznanja so narekovala sedanjo akcijo „Pridružite se nam!“, ki naj bi po besedah članov kluba OZN na viniški šoli in njihovega mentorja, ravnatelja Antona Trohe, zajela nič manj kot 1200 najvidnejših javnih delavcev in državnikov z vsega sveta.

Tik pred prehodom v novo leto so viniški otroci razposlali po svetu svojo poslanico „Pridružite se nam!“ z eno samo željo — s sočudnostjo vseh miroljubnih sil preprečiti vojne nevarnosti, nasilje in krivice. In zdaj prejema od vseh strani odgovore, pisemca, izjave, v katerih državni poglavarji, znanstveniki, umetniki in drugi izpovedujejo svoje poglede na odločilne dejavnike v mednarodnem dogajanju, ki krojijo usodo človeštva; o tem, kaj naj bi mladi rod prispeval v naporih za ustvaritev boljšega in pravičnejšega sveta.

Otroci so semena srečnejše bodočnosti človeštva, je zapisal pokojni pisatelj France Bevk. „Prišel bo dan — je poudaril — ko se bo vroča želja najmlajših po miru spremenila v resnico.“ V ta čas je pisatelj veroval, in zakaj ne bi vanj verovali tudi otroci vsega sveta? Zato tudi akcija viniških otrok „Pridružite se nam!“, s katero hočejo zbrati sodbe najvid-

nejših državnikov, znanstvenih in kulturnih delavcev z naše oble — o pravičnejšem svetu, o večnem miru, medsebojnem spoštovanju in miroljubnem sodelovanju med narodi. Z njimi naj bi mladi iz različnih delov sveta izpovedali pismeno, likovno, s fotografijami ali na kakršenkoli drug način svoje poglede na današnji svet, na usodo človeštva.

Viniški otroci pričakujejo, da bodo spomladaj končali svojo tokratno akcijo „Pridružite se nam!“ To je nedvomno edinstvena akcija, dokument o mladostnem in pretresljivo človeškem pojmovanju življenja in presoja-

nja problemov sedanjosti. V njem je zajet tudi strah pred vojno in z njim želja po brezskrbnejši prihodnosti, ki porajata vizijo novega sveta, ki pripada mladim.

Sedanji akciji „Pridružite se nam!“ bo potem sledila še tretja taka akcija, in sicer z naslovom „Radost Evrope“. Polem pa nameravajo viniški otroci svoje pomembno mednarodno poslanstvo zaključiti z uresničitvijo svojih že več let starih načrtov o gradnji „Naselja miru“, ki naj bi bilo višek njihovega prizadevanja za mir in prijateljstvo med narodi.

ZIMSKI DAN

Dobro jutro, beli snežec! Ti veselje si otrok. V mlinu si zamrznil žlebec, si zamrznil nam potok.

Hej, na noge, vse zaspanke, dečki, deklice — vsevprek! Treba je napraviti sanke, jih zavleči v brdo, v breg.

Moramo zdaj tekmovali, kdo bo zdrknil v dol čimprej... Snežne kepe si metati. Hej, na noge vsi, juheji!

ZAJEC IN BOBEN

Nekega dne so se živali zbrale k posvetovanju. Veliko jih je prišlo: hitra antilopa, zijačasta opica, prebrisana lisica, kača klopotca, blatni krokodil in tudi premeten zajec.

Najprej so sklenili, da si naredijo lep boben, ki bi jih klical na sestanke, na ples in h godbi. Našle so velikansko podolgovato bučo in jo izdoble, a tedaj so naletele na težkočo. Potrebovale so kožo, da bi pokrile boben. Toda kje jo najti? Kdo izmed prisotnih bi hotel darovati svojo kožo v ta namen?

Nihče se ni javil. Tedaj šine opici v glavo genialna, zelo preprosta misel. Vsakdo izmed njih naj da košček svojega ušesa. Opici predlog je bil odobren in živali so se vrstile pred opiko-kirurgom, ki jim je rezala ušesa. Na vrsto je prišel zajec. Ta pa se je branil. Njegova dolga ušesa so bila ves njegov ponos in ni jih hotel žrtvovati.

Živali so se hudovala na zajca in mu zapretile, da se za kazen ne bo smel nikoli dotakniti bobna.

Vse male koščke ušes so tedaj sešile in dobile so lepo veliko kožo, s katero so pokrile bučo. Tako so imele lep boben, prav tak, kakršnega so si želele. Njegov glas je bil globok in ubran in se je slišal daleč po pragozdu.

Nekega dne pa, ko so bile živali vsaka pri svojem poslu, so začule glas svojega bobna. Postale so zgovorne. Kdo se ga je neki drznil dotakniti? Lisica je takoj predlagala, naj obkolijo kraj, kjer so imele spravljene bobne. Tako so storile.

Ko se boben znova oglašil, so tekle v smeri glasu in z velikim začudenjem so našle krivca. Bil je zajec, ki je čepel in ves prevzet bobnal. Živali so ga z lahkoto ujele. Bile so ogorčene nad njegovo predrznostjo. Tako dejanje zasluži najstrožjo kazen in dolgo so se posvetovale. Vsaka izmed njih je nekaj predlagala. Končno so se zedinile, da bi bila najstrašnejša kazen: če vržejo zajca v skalnat prepad.

„Kako ste nespametne,“ je rekel zajec, „saj se mi ne bo nič zgodilo, ker bom s skale v prepadu odskočil; če pa me položite na snop slame, se bom takoj ubil.“

Živali so mu verjele in hitele po slamo. V trenutku so pripravile snop in zajca položile nanj ter z vso silo zamahnile, da ga pahnejo v prepad. Toda v hipu, ko je zajec začutil pod seboj slamo, je poskočil kot blisk in se spustil v divji beg, živali pa za njim. Zajec je bil hitrejši od vseh živali. Niso ga mogle dohiteti, ker je zajec tekel in tekel. Morda teče še danes...



Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

„Pohitimo! Glavne eksplozije, ki pride čez nekaj minut, ne bomo vzdržali!“

Smrtni strah je premikal roke in noge, ki so grabile po mokrih klinih, ki so bili kmalu prekrili z ledom. Dim zimske noči je od vrha udarjal v razgreta lica.

Železna vrata v jašek so bila na stečaj odprta. Pred vrati sta sedela dva moža s strojnicami na kolenih. Pazljivo sta motrila okolico. V mestu je švignilo nekaj raket. Slišala sta eksplozijo in korake vzpenjajočih.

Kmalu so bili v betonski kamri. Zunaj je nad temnim obrisom hribov nad globačo umirala noč. Zvezde so bledele in izginjale. Globoko so zajemali sapo in se opajali s svežino hladnega zraka. Ko so bili vsi zbrani in so se prešteli, je dejal Pemc:

„Fantje, kaj sem vam rekel v luknji? Da se bomo zdravi vrnili. Tu smo! Povem vam pa, zapomnite si 6. februar 1944. Danes smo se znova rodili.“

Toma je obšlo nedoumljivo ganotje. Planil bi k Pemcu in ga objel in k vsakemu izmed njih, ki so stali v gruči rdečih obrazov, umazani in s čudnim ognjem v očeh. Bilo je čustvo, ki ga še ni doživel. Pretreslo ga je do dna. Nekaj je hotel reči. Tedaj je v podzemlju zabobnelo. Orjaška eksplozija je stresla zemljo in zamajala so se jim tla pod nogami, imeli so občutek, kot bi bili na ladji. Silovito bobnenje je bilo podobno grčanju prebujajočega se ognjenika. Mislili so, da se je preklata zemlja. Otrpnili so in prisluhnili odmevu minerske pesmi. Stari svet nasilja in lastnikov se je rušil. Sesedel se je v prah in ostajal brez temeljev, v krčih in bolečinah se je porajalo novo življenje. Pod njimi se je prebujalo mesto. Prižgale so se luči. Hrup iz kasarn je prihajal do njih. Histerično so zalajale strojnice. Oglasili so se topovi. Raji svetlečih raket so švignili v jutranji mrak. V hiši

pod jaškom pa se je z visokim, pretrganim glasom oglasil petelin.

„Pojdimo! Dobro jutro smo jim voščili,“ je dejal Pemc, snel z ramena strojnico, jo pripravil za strel in zavil v snežno pobočje. Može so se zvrstili za njim v kolono in izginili. Ljudje iz rudnika so ostali na mestu, nekam majavi in neodločni ter preplašeni. Čeprav so jih povabili s seboj, ni bilo nikogar, ki bi se odločil. Bili so starejši možje, obteženi z leti in predsodki.

„Kakšni ljudje! Kakšni ljudje! Iz železa!“ je sam pri sebi mrmral najstarejši rudniški strojnik. V roki je držal listek. Ta bo potrdil Nemcem, da so bili z orožjem prisiljeni zapustiti svoja delovna mesta. Pismo pa je bilo obenem pozdrav šefa obveščevalnega centra 31. divizije in njegovih obveščevalcev.

Eksplozij v rudnikovem trebuhu še ni bilo konca. Votlo so odmevale po podzemlju in se zlivale z bobnenjem topov nad zemljo. Zmaličile so železje in zdrobile črpalke. Po rovih so zaklokotale neukročene vode in zalivale polja. Njihovo vrenje je grozljivo bobnelo. Voda se je pretakala iz skrivnih žil in utopila zaloge živega srebra, sledove bede in trpljenja ljudi, ki so vse življenje kopali za bedne pare in pod zemljo pozabljali, da je nekje zunaj sončno nebo.

23

Na Cajnem vrhu, od koder je krenil bataljon Vojkove brigade napadati Idrijo, je diverzante obsijalo sonce. Gospodar jih je na pragu z veseljem sprejel in jih povabil v hišo. Utrujeno so se vlekli, kot bi bili pijani. Bili so zaspani in lačni, da se jim je meglilo pred očmi. Vstopili so, čeprav je bilo nevarno, gorski lovci bi jim lahko sledili. Cajnar

ni mogel verjeti, da so minirali rudnik. Pogostil jih je z žganjem, ki so ga v dušku zlivali vase. Skuhal jim je kotel polene in ga zalil z vedrom namljenega mleka. Od gospodarja so zvedeli, da je bataljon že proti jutru šel mimo hiše proti Ledinam.

Zahvalili so se gospodarju in odšli. Pemcu se je mudilo. Potrdila se je Bliskova slutnja. Zdaj se je spomnil vsega, kar so govorili o Grabarju. Prepričan je bil, da je gestapovec Pemc se je bal, da ta lopov ne bi zapeljal bataljona v nemško klavnico. Šele sedaj je precenil, kako pravilen je bil ukrep, da ni vedel za akcijo nihče, preden niso bili na mestu. Če bi obvestil Nemce, bi obležali postreljeni v rudniku. Še ga je skrbelo, da jim ne bi kje po poti pripravil prese- nečenja. Zato so se zelo previdno bližali Ledinam.

Pohvalil je Bliska, da ima poseben občutek za nevarne ljudi. Nos, kot se temu pravi. Obveščevalec brez tega občutka je kot lovski pes, ki ne sledi.

Na Ledinah, na visoki planoti proti Cerknem, so jih že od daleč ustavile zasede in bataljonske patrulje. Od njih so zvedeli vse o sabotazi z minometi in o umiku. Pemc je besnel. V prvi hiši so dobili Peruna, ki ga je Pemc ostro prijel in mu zagrozil z vojnim sodiščem. Komisar je bil ves iz sebe. Skomignil je z rameni in povedal, kako je bilo. Omenil je, da je večkrat zaman opozarjal nanj in da so po boju čete v Rovtah skoraj razrešili njega, Grabarja, ki se je tri dni klatil kdove kod, pa ni nihče klical na odgovornost. Povedal jim je, da se je Grabar napil in sedi sam v gostilni. Bataljon bi ostal brez zavarovanja, če ne bi on razporedil straž in patrulj.

Tušar, Blisk in Tomo so se polegali za Peruna, da mu je Pemc, ki ga je že nameraval razorožiti in zvezati, pri- zanesel.

(Dalje v prihodnji številki)

za oddih in razvedrilo

ROBERT A. KNOWLTON

Dnevi po poroki

Zunaj pred starim hotelom so se pod živo modrim nebom igrali galebi in valovi so se poganjali v skale. Paula Garrison je sedela na postelji in njene drugače tako nemirne oči so topo strmele v prazno. Živčno je mečkala brzojavko.

Skozi odprta okna je prihajal v sobo čist, dišeč morski zrak, toda Paula ni videla galebov niti ni slišala valov. Zmeraj znova je mislila: Odrasla ženska sem, sama se lahko odločim. Kot zakonska žena lahko odpovem, toda kot mati ne smem odpo-vedati. Moj bog, kakšna izbira!

Spet je prebrala brzojavko, toda noben čudež ni spremenil besedila, odkar ga je bila pred nekaj minutami dobila v roke.

„Nicholas je izpuščaj norice stop vročina devetintrideset zdravnik ne pričakuje komplikacij stop ni razloga za razburjenje Murphy“.

Gospodična Murphy se je zelo namučila, ko je sestavljala besedilo, je pomislila Paula. Gospodična Murphy je bila njena znanka, nekdanja bolničarka železnih živec. Pred odhodom je bila prosila, naj pazi na Nickyja, medtem ko je ne bo doma, da bi lahko dva tedna živela samo za Davisa in zase. Pri tem, je zdaj pomislila, pa sem na nekaj pozabila. Vdova, zlasti vdova z majhnim otrokom, je del sebe že dala drugemu svetu. Lahko še kdaj postane nevesta, toda nikoli več tako kot prvič. Zmeraj je z njo njena preteklost.

„Zenske se mi smilijo,“ je iz kopalnice zaklical David, „ker ne morejo peti basa!“

David, je pomislila, ne bova imela medenih tednov, ker ima moj sin — ne tvoj sin — norice in ker moram k njemu.

„Če zadeniš pravo višino,“ je rekel David, „akustika pod prho ni slabša kot na premieri v Metropolitanki.“

Nicky, moj ljubi sinko! Bolan si in sam. Mama se je odpeljala s tvojim novim očetom in se bo vrnila šele čez dva tedna.

Kopalnična vrata so se odprla in David, od kolen do brade zavrt v bel frotir, je rekel: „Si slišala poslednji ton? Povem ti, da jim je lahko žal, ker me niso... Hej, kaj pa ti je?“

Ne morem, je pomislila Paula, ne morem se odločiti. Rekla pa je: „Nič. Glava me boli. Bo že minilo, ko popijem kavo.“

„Zal,“ je rekel David, „tukaj ne strežejo po sobah. Morala boš sama v jedilnico. Jaz pa bom pohitel in se ti pridružil.“

„Naj naročim tudi zate?“

„Seveda. Krepak zajtrk. Palačinke Salamo. Jabolčno pito. Fižol.“

Poslano se je nasmešnila. „Včeraj si jedel jajca na slanini.“

„Sem pač prismođa,“ je odvrnil.

„Pravzaprav sem ti hotel zamolčati, s kom si se poročila. Toda navsezadnje moraš zvedeti: res sem prismojen. In zdaj pojdi, preden ne boš odkrila še kaj hujšega.“

Stekla je po zavrtih stopnicah v pritličje in ne da bi se ozrla na levo in desno šla mimo jedilnice in ob- stala pri telefonski govornici. Po- tem ko je vrata skrbno zaprla za se- boj, je vzela slušalko v roko in rekla: „Dajte mi, prosim, medkrajevno...“

Dekliški glas ji je povedal, da je zveza zasedena. „Naj vas pokličem čez pol ure?“

„Ne, hvala,“ je rekla Paula. „Če bom mogla, bom kasneje spet sama klicala.“

Ko je David prišel k njej, je pila že drugo skodelico kave. „No, ne boš ribe?“ se je pozanimal.

„Ne, rajši ne,“ je odvrnila in se negotovo nasmešnila.

Vzel je njeno roko v svojo. „Potem te tudi ne mika več, da bi šla zdajle igrati golf?“

„Ali sva hotela igrati golf?“ Ni se mogla spomniti, da bi se bila kaj o tem menila.

„Seveda, če so medtem že pregnali krave s travnika.“

Natakar je prinesel jajca s slani- no zanj. Ne da bi pogledal krožnik,

je rekel? „Poslušaj, Paula, kakor koli se odločiš — soglašam. Res. Sama se moraš odločiti.“

Toda kako naj se odločim, je po- mislila. Če bi bila živela skupaj že leto dni ali vsaj nekaj mesecev ali tudi samo mesec, potem to ne bi bil problem. Toda po dveh dneh — in ko se morava šele prav spoznati. Karkoli napravim, bo narobe, še hu- je, to bo smer za vse njeno prihod- nje življenje. Histerična mati, ki misli samo na otroka, ali sebična za- konska žena, ki misli samo nase: ka- tera bo zmagała?

LJUDSKA MODROST

● Ako ne zagradi za glavo, za rep naj nikdar.

● Bolezni ni treba prositi, za- kaj sama še prerano pride.

● Ako nimaš kaj delati, poj- di hišo razkopovaj, pa boš imel takoj dosti dela.

● Blago se po niti nabira, a po vrvi zapravlja.

● Ako ima priklenjen pes tudi odveč kosti, vendar jih drugemu ne pripusti.

● Blaženo je mnogo ročic, a prekleto mnogo žlic.

● Ako mož ženo zmerja, jo otroci tolčejo.

● Bogastvo ne osreči člove- ka.

● Ako je v žitnici, še ni v izbici.

● Bogastvo človeku ne od- pravi smrti.

● Ako komu prst podaš, če te za vso roko potegnili.

● Bogatec je toliko zadovo- ljen s svojim bogastvom ka- kor siromak s beraštvom.

JANEZ ŠVAJNCER:

NEVIHTA

Ob koncu poslopja sta se zaskrbljeno zazrla v mračno nebo.

„Grega dalje?“ je vprašala ona in vzela iz torbe zločljiv dežnik.

„Počakajva, morda se bo kmalu izlilo,“ je od- govoril on in razprti dežnik poveznil čez njo.

„Podrži tudi k sebi, sicer boš moker.“

„Pusti, dobro je.“

Svetli trakovi so segli od neba do tal.

„Kegljajo,“ je rekel on. Ker ga je ona vprašu- joče pogledala, je dodal: „Oče je tako rekel. Takrat sem bil majhen in sem se bal nevihte.“

„Tudi mene je bilo strah, kadar je grmelo.“

S strehe je pričelo kapljati. Pomaknila sta se k steni, a tudi tam ju je močilo. Še od strani je lilo po njima.

Odhitela sta pod napuščem do konca poslopja. Med vhodnimi vrati je visel grozd teles.

„Nerodna sva,“ je rekla ona, ko sta se vrnila na- zaj.

„Zakaj?“ je vprašal on in ji ponudil dežnik, če- prav je čutil vodo na ramenih in za vratom.

„Vedevala se kot otroka.“

Zasmejala sta se in gledala proti mestu, ki se je skrilo v školjko. Tudi most čez reko se je poluhnil. Ko sta šla sem, so po njem drveli avtomobili, a zdaj ni imel prijatelja.

„Pojdiva tja,“ je rekla ona.

„Kar tu ostaniva,“ ji je odgovoril. Spomnil se je na tisto. Obiskal je balnega brata in potem je odšel za drugimi navzdol po kamnitih stopnicah.

„Tam bova na suhem.“

Stekla sta po gramozu in pesku. V lopo s kovina- stim ogradjem in valovito streho. Prav tedaj je blisk razparal nebo in že je treščilo.

„Nevihta je onstran reke. Naju strela ne bo do- segla,“ je rekel on.

Besede so izražale pogum, misli strah. Zdelo se mu je, da bi ju vendarle lahko zadelo. V časniku

„Glava me še zmeraj boli,“ se je opravičila. „Če malo ležem, bo mor- da...“

„Kar daj,“ je rekel. „Golf in krave ne sodijo skupaj.“

Hvaležno mu je stisnila roko in šla. Pred stopnicami je postala. Ne- smiselno bi bilo leči in prepustiti mis- lim, da bodo krožile okoli Nickyja Davida. Tako ali tako — prepričati se mora in telefonska govornica je bila na srečo prazna.

Tokrat je bila zveza prosta in ko je zaslišala trezen glas gospodične Mur- phy, so se ji kolena zašibila od olaj- šanja.

„Odkar sem vam poslala brzojav- ko,“ je rekla dobra Murphy, „je vro- čina že nekoliko padla. Rad bi vedel, zakaj ne sme vstati, toda povedala sem mu, da mu mora najprej izpuščaj izginiti...“

„Izginiti?“

„Pred uro sem klicala lekarno in naročila benoilovo mažo,“ je poro- čala bolničarka, „nato pa sem tudi zdravniku sporočila, kako se bolnik počuti. Zdravnik meni, da imamo opravka z lažjim primerom, za vsak primer pa se bo danes popoldne še enkrat oglašil. Meni, da vam ni treba priti.“

„Lahko govorim z Nickyjem?“ je tiho vprašala Paula in začutila, da se gospodična Murphy obotavlja. „Saj mu ne more škoditi, če za hip vstane in pride k telefonu? Morda bi ga vze- li v naročje in...“

„Oh, saj lahko hodi! Brž ko mu obrnem hrbet, je že na nogah... Ne- ugan fantič... No, prav...“

Kratek molk, potem Nickyjev vre- ščeč glas: „Mami, pljuval sem! Zu- naj sem se igral in moral sem pljuvati in ko mi je gospodična oblekla sraj- co, je našla milijon pikic na meni. To so norice!“

„Nicky, kako se počutiš?“

„Prima. Stavim, da sem okužil sto otrok.“ Premor. „No, tri pa prav go- tovo.“

Ko je slednjič odločila slušalko, je za trenutek ostala v temni govornici. Čutila je, kako se ji napetost sprošča in glasno je zajokala v robec. Potem je dvakrat požrla slino, se useknila in stekla v sobo, da bi si ohladila oči.

Prvo, kar je videla, so bili kovčki, ki so stali sredi sobe. Omari sta bili odprti, obešalniki so bili prazni in tudi na nočnih omarih ni bilo več ničesar.

David je rekel: „Žal mi je, Paula,

tako neskončno žal — toda morava se vrniti domov. Pravkar je klicala mo- ja pisarna, zaradi pogodbe z Abbott- sonom. Mnogo prej so sklenili, kot sem domneval, in zdaj se moram pod- vizati.“ Trdno jo je objel in si pri- tisnil njeno glavo na ramo. „Vsepov- sod sem te iskal, pa te nisem mogel najti, ljubica.“

„Bila... bila sem na verandi.“ Poljubil jo je nežno in počasi in re- kel: „Bova že še nadoknadila, Paula. Obljubim ti.“

Ko sta se vozila že kake pol ure, je rekla: „Čudno, da te je pisarna do- segla, ko vendar nisva imela telefona v sobi...“

„In še bolj čudno,“ je resno dodal, „ker si ti vzela edino govornico v zakup. Upam, da je Nickyju dobro in da nima več vročine.“

„Mnogo bolje,“ je odvrnila. „Toda David, kako pa sploh veš?“

Spet čez pol ure je rekla: „Veš kaj, ljubezen je nekaj čudovitega. Zakaj neki mislijo ljudje, da jo zaslužijo?“

„O tem sem že premišljal,“ je za- mišljeno odvrnil David. „Ne verja- mem, da jo kak človek zasluži, zakaj ljubezen ne moreš zaslužiti. Ljubezen je darilo, kot svetel nov srebrnik.“ Čez čas je še dodal: „Toda včasih ga je treba malce zdrgniti, da ostane svetel.“

Ko sta zavila na dvorišče za hišo, v kateri je Nicky prešteval svoje no- rice, je Paula pogledala Davida: „Le- po bi bilo, če bi bila še lahko ostala. Toda morebiti sva se v teh nekaj urah bolje spoznala, kot če bi bila tam...“

„Nisva imela izbire,“ jo je prekinil. „Najin fant je vendar bolan.“

Paula je začutila, kako ji cmok vstaja v grlu in se krčevito trdila, da ne bi zajokala. Stekla je okoli vo- za in se naslonila nanj. „Hvala,“ je rekla. „Hvala, David, za to najlepše poročno potovanje.“

Za dobro voljo

„Ali si bila včeraj na koncertu? Kako je bilo?“

„Zanimivo! Jana in Jule se ločuje- ta, Džek ima spet novo punco, Joco se je zaletel z Drečevim avtomobi- lo, Tine pa že tri dni popiva, med- tem ko Alenka še vedno čaka na po- rod.“

*

Raztreseni profesor zbegano stoji pred ogledalom v svojem stanova- nju, s klobukom in plaščem v roki.

„Zdaj pa res ne vem, ali sem rav- nokar prišel domov ali pa nameravam oditi.“

Beseda slovenskih pesnikov

- Dr. France Prešeren: **POEZIJE**, faksimile rokopisa in prve izdaje, kaseta 200.—
- Simon Gregorčič: **IZBRANE PESMI**, 212 str. usnje (miniatura izdaja) 30.—
- Fran Levstik: **PESMI**, 120 str. usnje (miniatura izdaja) 26.—
- Simon Jenko: **PESMI**, 172 str. usnje (miniatura izdaja) 26.—
- Dragotin Kette: **PESMI**, 180 str. umetno usnje (miniatura izdaja) 30.—
- Josip Murn Aleksandrov: **IZBRANE PESMI**, 164 str. umetno usnje (miniatura izdaja) 30.—
- Karel Destovnik Kajuh: **PESMI**, 64 str. umetno usnje (miniatura izdaja) 37.—
- Andrej Kokot: **URA VESTI**, pesniška zbirka, 72 str. ilustr. br. 50.—
- Valentin Polanšek: **GRAPE IN SONCE**, pesniška zbirka, 78 str. br. 25.—
- Ivan Minatti: **BOLEČINA NEDOŽIVETEGA**, pesniška zbirka, 100 str. pl. 25.—
- Igo Gruden: **PESNIKOVO SRCE**, pesniška zbirka, 100 str. br. 12.—
- Jože Smit: **LIRIKA ČASA**, pesniška zbirka, 72 str. ilustr. ppl. 17.—
- Oton Župančič: **V ZARJE VIDOVE**, pesniška zbirka, 94 str. br. 19.—
- Lili Novy: **OBOKI**, pesniška zbirka, 124 str. pl. 30.—
- Tone Pavček: **UJETI OCEAN**, pesniška zbirka, 56 str. pl. 23.—
- Ela Peroci: **RIŠEM DAN**, pesniška zbirka, 88 str. pl. 30.—
- Branko Žužek: **PADAJO ROŽNASI LISTI**, pesniška zbirka, 64 str. ilustr. pl. 20.—
- Erna Muser: **VSTAL BO VIHAR**, pesniška zbirka, 140 str. ilustr. br. 13.—
- Manko Golar: **POZABLJENI DAN**, pesniška zbirka, 64 str. ilustr. br. 15.—
- Ada Škerl: **OBLEDELI PASTELI**, pesniška zbirka, 56 str. pl. 25.—
- Veno Taufer: **JETNIK PROSTOSTI**, pesniška zbirka, 68 str. pl. 26.—
- Tit Vidmar: **LIRIKA**, pesniška zbirka, 112 str. kart. 11.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

Ne besede, marveč dejanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ustrezne korake sta podvzela tudi naša generalna konzula v Celovcu in Gradcu pri deželnih vladah Koroške in Štajerske.

Koroška deželna vlada se je 15. decembra 1970 distancirala od provokacij in ekstremističnih dejanj ter od pisanja glasila Heimatlensia „Ruf der Heimat“.

Avstrijski predstavniki in predstavniki obeh dežel v razgovorih z našimi predstavniki poudarjajo, da je Avstrija zainteresirana za nadaljnji pozitiven razvoj dobrih sosedskih odnosov in izražajo obžalovanje, da je prišlo do neželjenih dogodkov in izražajo tudi pripravljenost, da vzpostavijo dialog z našo manjšino o njenih pravicah, ki izhajajo iz 7. člena avstrijske državne pogodbe.

19. decembra 1970 je prišlo do sestanka predsednika avstrijske vlade g. Kreiskega s predstavniki slovenske manjšine na Koroškem, ki bodo odslej po zagotovilu predsednika g. Kreiskega postali vsakoletna praksa.

Glede na to, da so se avstrijski uradni krogi distancirali od šovinističnih izpadov nekaterih krogov in izrazili pripravljenost tudi za hitrejše urejanje položaja Slovencev na Koroškem, izvršni svet meni, da obstoje pogoji, ki so potrebni za nadaljevanje plodnega in vsestranskega jugoslovansko-avstrijskega sodelovanja in še posebej sodelovanja SR Slovenije z obmejnimi deželami Avstrije.

Izvršni svet je prepričan, da je prav vsestransko sodelovanje med državama in še posebej med obmejnimi deželami in SR Slovenijo pot, ki vodi k političnemu porazu in eliminiranju preživelih velikonemških šovinistov. Ob tem, ko se bo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, upoštevajoč številne skupne interese na področju gospodarstva, turizma, kulturne izmenjave in drugega za tako sodelovanje slej ko prej zavzemal, pa je potrebno posebej poudariti, da je tako sodelovanje lahko pristno le ob ustreznem odnosu do slovenskega naroda in še posebej do njegovega dela, ki živi v sosednji avstrijski republiki.

Smučarski tečaj Slovenske mladine

Naša mladinska organizacija Slovenska mladina je tudi letos priredila štiridnevni tečaj, ki je obsegal praktični del v smučanju in teoretični del v obliki filma. Čeprav film ni bil ravno najnovejši, je le zelo lepo pokazal posebnosti avstrijske smučarske šole in opozoril predvsem na spremembe, ki so v tem oziru bile uveljavljene med leti 1951 in 1957. Film tudi ni vseboval zastarelih oblik smučanja, saj se osnovne oblike ne spreminjajo tako hitro. Nadalje je film prikazal pot od pluznega loka do najfinejših oblik tako imenovanega „vedlanja“.

Na žalost letošnji tečaj ni potekal v najbolj ugodnih razmerah. Najprej je prišlo do pogrške v objavi tečaja (tako da marsikdo ni vedel, kdaj bo res tečaj), potem pa je še zapadlo toliko snega, da nekateri zainteresirani sploh niso mogli prispeti. Vsi, ki so se tečaja udeležili, pa so bili izvrstno preskrbljeni v gostilni pri Lapšu na Šentjaniških Rutah.

Zaradi slabše udeležbe se je tečaj odvijal le v eni skupini, ki jo je vodil študent pedagogike akademije Danilo Prusnik. Ravno letošnja udeležba pa je prireditelje opozorila, da bodo morali v prihodnje bolj temeljito poskrbeti za organizacijo.

Slovenska mladina namerava tudi v bodoče prirediti take smučarske tečaje, ki so postali že kar nekam tradicionalni in v prvem tednu januarja vsakega leta. Seveda pa mladinska organizacija želi, da bi bili njeni tečaji bolj obiskani, saj nudijo lepo možnost za poglobljanje znanja in spretnosti v smučanju. Mimo tega pa je to tudi priložnost za srečevanje in medsebojno spoznavanje mladih ljudi in bi v tem oziru prireditelje kazalo razširiti tudi na mladino Slovenije in Tržaškega.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.
Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno prijavljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Petek, 8. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Zdravnik in ti — 9.30 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 10.20 Zgodovinske osebnosti v glasbi — 11.00 Starodjavni humor — 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 14.30 Vaš konjiček — 14.45 Koroški avtorji: Nora Urban — 15.00 Božične in pastirske pesmi iz vsega sveta — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Otroške pesni.

Slovenske oddaje

Petek, 8. 1.: 13.45 Informacije — Paper in sol.
Sobota, 9. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — Za jugoslovanske delavce v Avstriji.
Nedelja, 10. 1.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.
Ponedeljek, 11. 1.: 13.45 Informacije — Po sledih starih šeg in navad.
Torek, 12. 1.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Koroška povest.
Sreda, 13. 1.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.
Četrtek, 14. 1.: 13.45 Informacije — Domači zbori — Koroški kulturni pregled — Koroška sinoda.
Petek, 15. 1.: 13.45 Informacije — Našim mladim poslušalcem — Za našo knjižno polico.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.
Dnevne oddaje: (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri

Stavbeno in pohištveno mizarstvo

Veliko stavbeno in pohištveno mizarstvo podjetje Johann Wuntschek je na kvalitetni in sodobno-moderni višini.

V osmih letih je sedanji lastnik od očeta prevzelo podjetje razširil na deseterkratni obseg. Vse svoje bogate izkušnje in sposobnosti je vložil v svoje delavnice.

Podjetje se odlikuje po najboljši strokovni izdelavi in sega glas o Wuntschekovih izdelkih daleč naokoli

JOHANN WUNTSCHKEK NONČA VAS-EINERSDORF

Pred nedavnim je mojster Wuntschek odprl še pohištveno razstavišče, kjer ima vsak priložnost, da se prepriča o okusni, lepi in moderni opremljenosti. Oglejte si razstavišče — ogle se izplača!

Podjetje si bo tudi v bodoče prizadevalo, da bo odjemalce — kot doslej — zadovoljilo v največji meri.

mi — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneca alpska dežela — 22.20 Okretinica jugovzhod.
Sobota, 9. 1.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 11.00 Naša lepa domovina — 13.25 Mednarodne smučarske tekme — 15.30 Za zbiralce znamk — 14.25 Mednarodne smuč. tekme — 15.30 Voščila — 17.40 Večerni koncert — 18.00 Koroška visokošolsko pospeševanje — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 20.10 Naše pesmi, naši ljudje — 21.00 Lopovski jezik nekdanj in danes — 21.30 „Ples okoli zlatega teleta“ — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 10. 1.: 6.10 Igra na orgle — 7.40 Veselo nedeljsko jutro — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.25 Mednarodne smučarske tekme — 14.00 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 16.30 To je moj Dunaj — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Oddaja strahov — 21.15 Zveneca alpska dežela.

Ponedeljek, 11. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Aktualno gospodarsko dogajanje — 10.00 Pravičnost, zakon in zgodovina — 10.45 Živimo nevarno? — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Kulturni problemi Koroške — 15.00 Štajersko glasbeno življenje — 16.15 Reforma vzgoje v otroškem vrtcu — 16.30 Otroški obzornik — 16.10 Operetni kotkaj — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 18.45 Note in beležke — 20.10 Radijska igra — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Torek, 12. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.30 Ljudska glasba — 9.55 Mednarodne smučarske tekme — 10.45 Agrarno gospodarstvo — 11.00 Ljudska glasba — 13.25 Mednarodne smučarske tekme — 14.45 Koroški visokošolski teden — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 16.30 Lavska latavščina — 17.10 Avstriji o Avstriji — 19.15 Obisk pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Orkestrski koncert.

Sreda, 13. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Iz minulih časov — 9.30 Vesele note — Gledališče in koncert — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroška domovinska kronika — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Mladinsko varstvo v Avstriji — 16.30 Operetni koncert — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Domovina Avstrija — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Iz domovine.

Četrtek, 14. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Prijateljstvo — 9.30 Vesele note — 10.45 Kaj naj napravim? — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 16.15 Mladinsko varstvo v Avstriji — 17.10 Oddaja za vojsko — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Kulturna prizma — 20.10 Štajersko-koroška dežela v obleki norcev — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 15. 1.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pesmi narodov tekom časa — 9.30 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 10.00 Zgodovinske slike iz Avstrije — 11.00 Ljudska glasba — 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 14.30 Deželni razgledi — 14.45 Pisma iz Slovenije — 15.00 Zborovski koncert — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.45 Otroški zbor — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Iz dobrih starih časov — 20.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.20 Pogled k sosedu: Madžarska.

vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vaša dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni noht.

Petek, 8. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne v priredbi Petra Liparja — 12.10 Gershwin na koncertnem odru — 12.40 Z ansamblom domačih napevov — 14.10 Igramo po željah mladih poslušalcev — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Ološne in vedre iz naših krajev — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Trio Franca Sušnika — 20.00 „Naj narodi pojo...“ — 20.30 „Top-pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz.

TV AVSTRIJA 1

Petek, 8. 1.: 10.00 Druga republika — 10.30 Kalendar — 11.00 Grk išče Grkinjo — 17.25 Mednarodne smučarske tekme — 18.00 Človek v vesolju — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Bunny in njegovi tovariši — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komisar: Morlec z barja — 21.15 Avstriji v Afriki — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Na poti ob koncu tedna.
Sobota, 9. 1.: 15.15 ORF-koncert — 15.45 Za otroke — 16.40 Doktor — 17.30 Beatclub — 18.00 Tedenski obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Johann Strauss in njegov čas — 21.15 Šport — 21.45 Čas v sliki — 22.00 Gesto morituri.
Nedelja, 10. 1.: 16.10 Za otroke — 17.05 Kontakt — 17.35 Operni voditelj: Così fan tutte — 18.05 Otrokom za lahko noč — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna —

GEFUNDENES GELD!

Kaufe jede Menge lebende

WEINBERGSCHNECKEN

(auch Steinpilze u. Pfifferlinge)

Mitte April-Mitte Juni

Zahle Höchstpreise!

Postkarte genügt — komme ins Haus.

Ausweise besorgt Firma

WALDKÖNIG J. DITZELMÖLLER

Lager: 2326 Lanzendorf, N. Ö. Telefon 0 22 35/386

Büro: 1060 Wien, Königsklostergasse 4
Tel. 57 54 53

Sobota, 9. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Vesela godala — 12.10 Med baročnimi koncerti — 12.40 Poje baritonist Marcel Ostaševski — 14.10 Glasbena pravljica — 14.30 Po domače — 15.40 Pesmi in plesi iz jugoslovanskih republik — 16.40 Dobimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Ansambel Mojmir Sepeta — 18.15 Iz baleta „Romeo in Julija“ — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Panoramske zabavne glasbe — 22.20 Oddaja za našo izseljenstvo — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 10. 1.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 8.05 Umetniška pripoved — 8.35 Skladbe za mladino — 10.05 Še pomniti, tovariši! — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Vedri zvoki — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Lepe melodije — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Iz opernega sveta — 17.30 Radijska igra — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavna glasbena oddaja — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz.

Ponedeljek, 11. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.30 Cicibanov svet — 9.40 Pojeta Tatjana Gros in Zvonimir Špišič — 12.10 Opoldanski divertimento — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 14.10 Iz del mojstrov lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.40 Moški zbor iz Postojne — 16.40 Iz opernega sveta — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel Milana Kržana — 20.00 Mozarova opera „Figarova svatba“ — 21.40 Lahka glasba — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Za ples igrajo veliki orkestri.

Torek, 12. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Makedonske narodne pesmi — 12.10 Iz opere „Nikola Šubić Zrinski“ — 12.40 Filmske melodije — 14.10 Moj svet je glasba — 14.30 Orkester stockholmskih filharmonikov — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Odkrivena deska — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torku nasvidenje — 18.45 Družba in čas — 19.15 Ansambel Lajzeta Slaka — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Balada o ulici, radijska igra — 21.30 Lahka glasba — 22.15 Iz sovjetske glasbene literature — 23.15 S popevkami po svetu.

Sreda, 13. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Pojeta Marijana Deržaj in Vice Vukov — 12.10 Lisztove klavirske skladbe — 12.40 Zvoki iz glasbenih revij — 14.10 Koncertni valčki — 14.35 Voščila — 15.40 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 16.40 Plesni orkester RTV Ljubljana — 17.10 Jezikovni pogovori — 17.25 Naša glasbena galerija — 18.15 Iz Puccinijeve opere „Madame Butterfly“ — 18.40 Naj razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 21.30 Melodije za vas — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 S popevke jugoslovanskih avtorjev.

Četrtek, 14. 1.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Verdi: Aida — 9.35 Slovenski pevci — 12.10 Iz opere „Boris Godunov“ — 12.40 V ritmu koračnic — 14.10 Pesem iz mladih dni — 14.30 Operni zvoki — 14.45 Mehurčki — 15.40 Črna duhovna pesmi — 16.40 Portreti skladateljev zabavnih in lahke glasbe: Franz von Suppe — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.45 Kulturna kronika — 19.15 Ansambel Ole Olafson — 20.00 Četrtekove domače pesmi in napevov — 21.00 Večer s slovenskim pisateljem Lojzeto Kovačičem — 22.15 Simfonični orkester in komorni zbor RTV Ljubljana — 23.15 Jazz — 23.40 S popevkami po svetu.

Petek, 15. 1.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske, dalmatinske in makedonske narodne v priredbi Rada Simonitića — 12.10 Napevi in plesi Antonina Dvoraka — 12.40 Po domače — 14.10 Iz albuma skladb za mladino — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Franc Liszt v madžarski izvedbi — 16.40 Rad imam glasbo — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 18.15 Virtuoza glasba za violino — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Ansambel Dorka Škoberneja — 20.00 Naj narodi pojo — 20.30 „Top-pops“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

19.30 Šport — 20.15 Kraj zločina — 21.50 Post scriptum — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 11. 1.: 18.00 Telešport — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Medvečarjina dne: Kavalir stare šole — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kraj za živali — 21.00 Poštni predal 7000 — 21.15 Telešport — 22.15 Čas v sliki.

Torek, 12. 1.: 9.55 Mednarodne smučarske tekme — 18.00 Angleščina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Yancy Derringer — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Filmske zgodbe iz Avstrije — 21.05 Glasbena oddaja — 22.05 Čas v sliki.

Sreda, 13. 1.: 10.00 Kaj morem postati — 11.00 Čas v sliki — 16.30 Za otroke — 17.15 Kdo rokodelci z nami? — 17.40 Mednarodni mladinski obzornik — 18.00 Francosčina — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Obzorja — 21.15 Televizijska igra — 22.05 Čas v sliki.

Četrtek, 14. 1.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Kaj je moj bližnji? — 11.00 Dear Lear — 11.30 Rimska zgodovina — 12.00 Beethoven na Dunaju — 18.00 Italijanska — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Pater Brown — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kako se mogoče znebiti svojega moža, kriminalna groteska — 21.55 Civilizacija — 22.45 Čas v sliki.

Petek, 15. 1.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Matija Terezija in njen čas — 11.00 Uspešna zapeljivca — 12.55 Mednarodne smučarske tekme — 18.00 Agrarni obzornik — 18.20 Otrokom za lahko noč — 18.25 Slike iz Avstrije — 18.41 Oddaja zvezne gospodarske zbornice — 18.50 Cesarčen sel — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Tujka in mladi pod posteljo — 21.10 Aktualni dogodki — 22.55 Čas v sliki — 23.10 Na poti ob koncu tedna.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Jančič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in upravljalništvo: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 1, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.